

I'll be your mirror
Reflect what you are, in case you don't know
I'll be the wind, the rain and the sunset
The light on your door to show that you're home
When you think the night has seen your mind
That inside you're twisted and unkind
Let me stand to show that you are blind
Please put down your hands
'Cause I see you
I find it hard to believe you don't know
The beauty that you are
But if you don't let me be your eyes
A hand in your darkness, so you won't be afraid
When you think the night has seen your mind
That inside you're twisted and unkind
Let me stand to show that you are blind
Please put down your hands
'Cause I see you
I'll be your mirror

" עיתים, אני מעלה ברבים על דל שפתיי את צמד המילים: "גילוי עריות".
הרבים, מביטים בי כמו הפרתי טאבו. כמו השבתתי שמחה. לא אני
הפרתי. בי הופר הוא. השמחה שלי הושבתה".

מורן וורנשטיין

מורן סיפרה לי שהיא פנתה לארגון בשוויץ כשנה לפני שהם עזרו לה למות
"בצורה מסודרת".

אני זוכרת שכתבתי לה, שמאוד מעציב אותי שהיא לא מוצאת דרך לחיות
ושהיא בוחרת למות, אבל אני לא מבקרת את החלטתה וגם לא אנסה
לשכנע אותה לפעול אחרת. היא סיפרה לי שהיא סיעודית, שהיא לא
מצליחה לעשות פעולות פשוטות ויומיומיות ללא עזרה. והיא סובלת כאבי
תופת. כל הזמן.

שאלתי אותה אם היא תרצה שאבוא לבקר אותה והיא אמרה לי שבינתיים
לא.

כשנה לאחר ההתכתבות ההיא, פנתה אליי גלי, ואמרה לי שמורן ביקשה
שאשלח לה את הצילום מתערוכת גיבורות. היא סיפרה לי שיש אישור
עקרוני להמתת חסד.

היו אלה ימים סוערים, בחוץ ובפנים. לא יכולתי לדבר עם מורן כי היא
ביקשה לא ליצור איתה קשר.

ב 16 לינואר התקשרה אליי עינת ומסרה לי שמורן נפטרה עם חיוך על
הפנים ושאני ברשימה הקצרה של האנשים שהיא ביקשה להודיע להם.
ללוויה של מורן הגעתי עם עוד גיבורות, שהרגישו שאחת האחיות שלהן
נפטרה זה עתה. לצד העצב הגדול הן דיברו על השחרור, על הקלה. על
הפסקת הכאב. הנפשי והפיזי.

כשעליתי לפודיום להגיד כמה מילות פרידה וראיתי מולי את הנשים
הנפלאות האלה, הגיבורות שלי, מתחבקות ומנחמות אחת את השניה,
נשברתי.

סיפור חייה ומותה של מורן עשה כותרות בתקשורת. נכתבו אינספור כתבות במדיות השונות על הפגיעה המינית, על הבגידה של אמה, על ניסיונות ההתאבדות, על ההחלטה לפנות להמתת חסד.

אנשים שגילו את הקשר שלי למורן פנו אליי, שאלו שאלות, כאבו את כאבה, נדהמו מהאכזריות. הבינו את עומק הפגיעה המינית. כי לא רק ראו את פניה. קראו את סיפורה, על כל הפרטים הנוראים.

העצב על מותה של מורן גרם לי להתכנס בתוך עצמי. היו רגעים שהרגשתי תחושת כשלון גדולה, וחוסר אונים, ובעיקר בעיקר כעס עצום, על אמה של מורן בפרט ועל החברה שלנו בכלל.

החברה שלנו מאפשרת, מסתירה, מבקרת, ואף מעודדת פגיעה מינית. זה אולי נובע מחוסר הבנה, אולי מפחד, אולי מתפיסות חברתיות מעוותות, משנאת נשים, הרי אפשר להסביר את "תרבות האונס" בדרכים שונות ומשונות.

בשורה התחתונה – אנסים יוצאים לחופשי בקלות רבה מדי, נשים נפגעות אלימות מינית עוברות אונס פומבי חוזר כאשר הן ניצבות מול האנסים שלהן בבתי המשפט.

הרבה מאוד תיקים נסגרים "מחוסר עניין לציבור", הרבה מאוד תיקים נסגרים כי הנאנסת לא יכלה להתעמת מול התוקף שלה בגלל מצבה הנפשי (או הפיזי, או גם וגם) הקשה.

הכעס לא נעלם. אבל היה רגע שאמרתי לעצמי, שאסור לי להפסיק לנסות. הגיע הזמן להמשיך.

להרחיב, לחשוף עוד, להגיע לעוד ועוד אנשים, לספר את הסיפורים, לקבץ תחת קורת גג אחת את הנשים והגברים, את פניהם וסיפור חייהם.

וגם, לספר על מקורות ההשראה שלי, על צלמים אחרים שהראו לי את הדרך, מהם למדתי שלצילום יש את הכוח הזה, הוא מסוגל להעמיד מראה שמצביעה על תופעות שהחברה לא רוצה או לא יכולה לראות.

כדי לחולל שינוי בחברה, בהבנה של עומק ומשמעות הפגיעה המינית, יש צורך להמשיך ולהיאבק, להמשיך ולהשמיע את קולות הנפגעות והנפגעים.

עד אשר לא יהיה ולו נפגע מינית אחד.

עד אשר לא תהיה ולו נפגעת מינית אחת.

על סודות ופמיניזם

בכל משפחה יש סוד. אצלנו היה סוד שבמידה רבה עיצב את תפיסת העולם שלי.

הייתי ילדה קטנה בין הרבה מבוגרים, סקרנית וקשובה מאוד לסביבה. שנים ניסיתי להבין למה סבתא כועסת על אמא שלה. מה היה הדבר הנורא שהיא עוללה לה.

כשגדלתי אמא הסכימה לספר לי את סיפור חייה של סבתא רבה שלי, פאולינה היפה.

את פאולינה חיתנו הוריה ברוסיה לאיש אמיד ומבוגר ממנה בכמה שנים טובות.

מעט לפני מלחמת העולם הראשונה הם עזבו את רוסיה לרוסריו, עיר קטנה (יחסית) במרכז ארגנטינה, שם נולדה סבתא שלי אניטה.

כשאניטה הייתה בת שלוש, הגיעה לרוסריו קבוצה של פליטים, חסידיו של טרוצקי (שהוגלה מרוסיה למקסיקו, שם נרצח) שברחו מנחת זרועו של סטלין.

פאולינה הסכימה לארח בביתה את אחד הפליטים, אנדרס שמו.

אנדרס ופאולינה התאהבו, עזבו את הבית וחיו באהבה עד יום מותם.

הבנתי שפאולינה עשתה מעשה שלא ייעשה. אמהות לא עושות כאלה דברים. לא נוטשות את הילדים שלהן. ברור. במיוחד לא בשביל איזה גוי צעיר ומהפכן. אבל זה מה שכנראה קסם לפאולינה. הריגוש שבעלה המבוגר לא יכול היה להעניק לה.

הסיפור הזה של פאולינה ואנדרס ריתק אותי. איך אישה, בתחילת המאה העשרים קמה ובחרת את מסלול חייה מחדש, הולכת אחרי ליבה, אחרי אהבת האמת שלה, כשהיא מוכנה לשלם את המחיר הכבד של ניתוק מהילדים שלה.

ואכן, לקח לסבתא אניטה הרבה שנים לסלוח לאמה ולהסכים לפגוש אותה.

יש לי זכרונות מאוד נעימים מימי ראשון רבים שבילינו בביתם של פאולינה ואנדרס שמחוץ לעיר. הם גרו בבית ישן, עם חצר גדולה, שהיו בה עצי פרי, לול קטן עם תרנוגולות והכלב טאבו, שהיה הכלב "שלי" – בדירה הקטנה שבמרכז בואנוס איירס הוריי לא הרשו לי (די בצדק) לגדל כלב.

קיבלתי חינוך אטאיסטי, בבית שלנו לא דיברו על אלוהים. בגיל די מוקדם הגעתי למסקנה שהחיים שלנו הם חד פעמיים, שיש לבני אדם הזדמנות אחת לחיות.

כילדה לא ידעתי מה זה פמיניזם, אבל ההגיון שלי אמר לי, שמגיע לבני אדם לחיות את חייהם באופן שנראה להם נכון. חשבתי, שאין דבר כזה, תפקידים של נשים ותפקידים של גברים. אם אישה ילדה ילדים זה לא אומר שהיא רק אמא, אשת איש או עקרת בית. היא קודם כל בן אדם. וכבן אדם יש לה זכויות שוות בכל תחום בחייה, בדיוק כמו לגברים.

סיפור חייה של פאולינה לימד אותי, שלאישה (גם) מותר לבחור את מסלול חייה.

הכל אישי ("טריגר")

כל פעם מחדש עולה בי השאלה, האם לדבר על אחת הסיבות לעיסוק שלי בפרוייקט גיבורות.

זה עולה ואז אני אומרת לעצמי, מה את רוצה, מה ייצא לך מזה. אז אני שמה בצד ושוכחת (קצת) עד לפעם הבאה.

במידה מסויימת אני מרגישה רע כלפי הגיבורות שלי, מצד אחד אני מאוד מזוהה איתן, מצד שני - אני זו היוזמת, המצלמת, המקשיבה. זו שפתחה בפני הנשים האלה את האפשרות להגיד ולהרגיש שהן לא אשמות...

מצד שלישי - מעולם לא סיפרתי להן מה הביא אותי למחשבה על הפרוייקט הזה. כאילו זה לא משהו אישי שלי, זה פרוייקט אמנותי (כאילו שיש הפרדה בין הדברים, אבל נגיד...)

באופן כללי דיברתי על תרבות הטרדה (גדלתי בארגנטינה, שם זה מאוד "מקובל" שאומרים לך דברים - גם "נעימים" וגם מאוד בוטים ברחוב, שנצמדים ונוגעים בך באוטובוס וכו).

אבל היה ארוע ספציפי מאוד, שכאילו יצאתי ממנו "שלמה" - בלי שהאיש שם אצבע על הגוף שלי, אז חשבתי שזה יעבור ואשכח והכל בסדר.

אבל לא שכחתי וזה לא עבר. והשם של האיש הזה כל פעם צף מחדש ואני מתחלחלת, חוזרת בשניה למקום ההוא, ובא לי לצרוח. או להרוג אותו. או לספר לעולם מה שהוא עשה לי.

לפני כמה שנים הזמין אותי עיתונאי, אז מנהל פרוייקטים מיוחדים בעיתון נפוץ מאוד להתלוות אליו כצלמת בכתבה בצפון הארץ. בתשלום כמובן. מאוד רציתי להשתלב בעולם הזה, או בכל תחום שאוכל להתפרנס

מצילום, ושמחתי על ההצעה. הוא אמר שמדובר ביום שלם, שניסע ברכב שלו, הוא יאסוף אותי מהבית בבוקר מוקדם ויחזיר אותי בערב.

הוא הסביר לי מה המסלול, קבענו יום ומאוד התרגשתי לקראתו.

יום לפני הוא הודיע לי, שהתוכנית התארכה, ושיש עוד מקומות שהוא אמור לכתוב עליהם ושנישן איפשהו בצפון. היססתי, אבל היה לי חשוב, כאמור, אז הסכמתי, בתנאי שידאג שנישן בחדרים נפרדים. הוא אמר שידאג שכך יהיה.

בבוקר הוא הגיע לאסוף אותי, ונסענו צפונה. היה יום חורף שמשי ונעים, הכרתי מקומות ואנשים מקסימים, צילמתי, ולקראת הערב הגענו לצימר בשומקום. אי שם בצפון הארץ.

בעלת הצימר ליוותה אותנו עד לחדר, ואז ראיתי שמדובר בחדר מיוחד כזה, עם מיטת מים ואביזרים, ג'קוזי פתוח בתוך החדר, נדנדה תלויה מהתקרה ועוד. התמונה ברורה, אני משערת. (לגמרי חדר שהייתי שמחה לבלות בו עם בנזוגי)

ואז היא פנתה ללכת, ואני שאלתי את העיתונאי, ואיפה החדר שלך?

הוא ענה לי - אין כזה, אנחנו באותו חדר.

אמרתי שבשום אופן, אני לא ישנה איתו בחדר. אני זוכרת שישבתי במרפסת כשאני מחבקת את התיק שלי ועישנתי סיגריה אחרי סיגריה. הייתי קפואה מקור ואמרתי שאין דבר כזה. שילך לדבר עם האישה ושתסדר עוד חדר. שלא אכפת לי איך.

הוא הסביר שהיא מארחת אותנו תמורת כתבה בעיתון, ושהוא לא יכול לבקש ממנה עוד חדר. ושאין לה חדרים פנויים. (כמובן שאת כל זה הוא

לא אמר בשיחה בה הוא הבטיח שאנחנו ישנים בחדרים נפרדים). ושמה אני עושה מזה עניין, כולם עושים את זה ככה. עיתונאים וצלמות הכוונה.

היה לילה, רחוק מכל מקום ואני בלי רכב. לרגע חשבתי להתקשר לבנזוגי ולבקש ממנו לבוא לקחת אותי. ואז דימינתי איך הוא מגיע ומפרק אותו במכות (תרחיש מציאותי לחלוטין, בשיחה לאחר מעשה הוא אמר שזה מה שהיה עושה, אני לא יכולה להאשים אותו על המחשבה הזו)

אמרתי לו לצאת החוצה, לא מעניין אותי אם הוא ימות מקור. נעלתי את החדר מבפנים, התקלחתי, התלבשתי שוב ונכנסתי למיטה.

הוא דפק בדלת והתחנן שאתן לו לישון על הספה. האמת, קצת ריחמתי עליו. אמרתי לו שבסדר, אבל שלא יעיז להתקרב אליי.

באמצע הלילה (לא ישנתי דקה) הוא התקרב וניסה לגעת בי. הרחקתי אותו בכוח, בצרחות.

בבוקר ביקשתי ממנו שיקפיץ אותי לתחנת הרכבת הקרובה ומשם נסעתי הביתה. הוא כעס עליי, אמר שאני עושה דרמות מכלום ושהוא חשב שיהיה לנו כייף ושאני כבדה וכו וכו

לקח לי כמה ימים לספר לבנזוגי שמאוד כעס עליי כשסיפרתי לו מה קרה. הוא כעס שלא התקשרתי וביקשתי שיבוא להחזיר אותי הביתה.

סיפרתי לחברה טובה שגם הכירה את האיש, ויחד פנינו לייעוץ משפטי אצל עורכת דין שמוכרת בתפיסה הפמיניסטית שלה ושעשתה רבות לטובת נפגעות אלימות מינית. לא חשוב שמה.

היא בדקה את הסיפור שלי, שאלה שאלות והגיעה למסקנה שאין "קייס". שאין מה לתבוע אותו או להתלונן עליו.

רציתי להמשיך הלאה בחיים שלי. הוצאתי את האיש מהסביבה שלי. לא דיברתי איתו מאז. עברו הרבה שנים...

הייתה תקופה שהצלחתי לשכוח. כי הרי אפילו העו"ד אמרה שאין מה לעשות. בקורס מתנדבות במרכז סיוע סיפרתי על המקרה. הבנות חיבקו אותי ושיבחו אותי על הכוח והחוזק שלי.

לקח לי המון זמן להבין שאיכשהו, זו אחת הסיבות שחשבתי על פרוייקט גיבורות. כמובן שלא היחידה.

ומאז שהבנתי, אני שואלת את עצמי שוב ושוב למה לא דיברתי על זה. למה הסתרתי את השם שלו. ואולי הוא פגע בעוד נשים. אולי צעירות ממני, "חלשות" ממני. והמחשבה הזו לא עוזבת אותי.

האירוע הזה – אפשר לקרוא לו זניח, האיש הרי לא נגע בי – נחרת בנפשי. מאות פעמים שחזרתי את הסיטואציה, ניסיתי להבין איפה טעיתי, אולי לא הייתי ברורה, אולי שידרתי שדרים מבלבלים.

וכל פעם מחדש, הבנתי שאני מתנהגת כלפי עצמי כמו האנשים האלה ששומעים על פגיעה מינית ושואלים מה היא לבשה, מה היא שתתה או באיזו שעה הסתובבה בחוץ.

כל פעם אני מזכירה לעצמי שהאשם לא בי אלא באיש שניסה לכפות את עצמו עליי, בתחבולות ובשקרים.

וחשבתי, אם אירוע כל כך זניח הותיר בי חותם כל כך חזק, מה קורה לנפש אישה שנאנסת? מה קורה לילדה שנפגעת מינית?

למה גיבורות?

בביקור בברלין התרגשתי מאוד מהתערוכה של בטינה ריימס בבית הדואר הישן. אהבתי במיוחד את הסידרה "גיבורות".

הגיבורות של בטינה ריימס הן שחקניות ודוגמניות מוכרות, בצילומים תיאטרליים, בוטים, ענקיים, מבויימים לפרטי פרטים, שחוגגים את הגוף הנשי, את הנשיות.

באותה שנה השתתפתי בקורס מתנדבות במרכז סיוע לנפגעות ונפגעי אלימות מינית בשרון. הצטרפתי לקורס בתום שנה של לימודי מגדר בבית ברל.

בחרתי ללמוד לימודי מגדר כי חיפשתי מסלול מעניין להשלים את לימודי האמנות שלי לתואר ראשון. הייתה זו שנה אינטנסיבית, בה נחשפתי להסטוריה של הפמיניזם, להשפעת הפמיניזם על העולם, לעובדות שלא ידעתי אודות תפיסות מגדריות, שפה נשית, השתקת נשים ועוד. המודעות למעמד הנשים ולנושאים הקשורים במגדר – שהייתה גבוהה מלכתחילה – טיפסה למקום גבוה ביומיום שלי.

בקורס המתנדבות הסבירו לנו שרוב הפגיעות המיניות מתרחשות על ידי אדם מוכר, מהסביבה הקרובה, בתוך המשפחה.

בקורס דובר רבות על תופעת הבושה וההשתקה שמתלווה לפגיעה המינית. זה לא נתן לי מנוח.

לאחר סיום קורס המתנדבות במרכז סיוע הצטרפתי למאגר המתנדבות במרכז. התפקיד של מתנדבת הוא לענות לטלפון, לשיחות של פונות.

ישבתי כמה פעמים יחד עם מתנדבת ותיקה, שאחריהן הייתי אמורה להיות משובצת לקו לבד.

די מהר הבנתי, שאני לא מסוגלת לשבת ליד הקו. הרגשתי, שלא אוכל לסייע לפונה במצוקה מבלי לראות אותה, רק בשיחת טלפון. אני מבינה ומוקירה את השרות הנפלא הזה שמעניקות מתנדבות שמקשיבות ומסייעות לפונות בקו. הדרך הזו לא מתאימה לי.

התעוררתי באמצע הלילה במלון בברלין, כשאני רואה חיזיון ממשי, תערוכה של פנים של נפגעות אלימות מינית, בגודל ענק, המון עיניים מתבוננות מכל עבר. המילה גיבורות התנוססה כמו שלט ענק מעל הצילומים. התיישבתי במיטה, חיפשתי נייר לכתוב את מה שראיתי כרגע כדימוני ולא מצאתי. הערתי את בנזוגי שנבהל כי חשב שמשהו רע קורה לי ובהתרגשות סיפרתי לו את החלום שלי. אמרתי לו, כשאנחנו חוזרים לארץ אני עושה את זה. הגיבורות שלי יהיו נשים נפגעות אלימות מינית שלא מתביישות בפגיעה שלהן. כי לא הן צריכות להתבייש.

זה היה במאי 2008.

ארבע שנים מאוחר יותר, בפברואר 2012, עמדתי כמו כלה ביום חתונתה בפתח הפואייה של מרכז ענב בתל אביב, מחבקת ומחובקת. עשרים וחמש דיוקנאות של נשים, הגיבורות שלי, מודפסים בגודל של מטר וחצי על מטר.

היו אלה ארבע שנים מטלטלות, מרסקות, בהן למדתי ממקור ראשון מה עומקה של הפגיעה המינית. המילים אונס, גילוי עריות, הטרדה מינית, מעשים מגונים, קיבלו משנה משמעות. הן כבר לא היו רק מילים. הן לבשו פנים, שם ושם משפחה, וסיפור חיים מאחוריהן.

כשחזרנו לארץ קבעתי פגישה עם נועה הריס, מנהלת מרכז סיוע בשרון.

סיפרתי לה על החלום שלי. שאלתי אותה את דעתה עליו. היא אהבה אותו. היא חשבה שזה אפשרי, הסבירה לי שלא יהיה פשוט. בתמימותי לא הבנתי עד כמה.

הייתי נחושה בדעתי לקדם את החלום שלי. להראות לעולם שנשים נפגעות אלימות מינית הן לא אלה שצריכות להתבייש. היו אלה ימים שנושא הפגיעה המינית עלה לסדר היום הציבורי עם פרסום פרשת קצב. ימים של ויכוחים סוערים, הכפשות והאשמות הנפגעות. הן היו נטולות שם ופנים.

קראו להן א' ו- ב' מבית הנשיא. שוב, ההסתרה של הנשים האלה לא נתנה לי מנוח. למה "הן" מסתרות? למה "הן" מתביישות? זה רק חיזק אותי, אני חייבת לעשות את העבודה הזו. נפגעות אלימות מינית לא צריכות להסתתר, להצדיק את לבושן, להתבייש. אנחנו נסתכל לחברה בעיניים.

יחד עם נועה בנינו תוכנית פעולה על פי החזון שלי, דיוקנאות אינטימיים וקרובים, שהמבט הישיר הוא תנאי, צילומי סטודיו, עם רקע אחיד, הדפסות גדולות, לפחות עשרים נשים.

הרקע האחיד יבליט את האישה האחת והיחידה שמצולמת.

המבט הישיר לא יאפשר לצופה לברוח, להתעלם.

ההדפסה הגדולה כחלק מהתפיסה תמקם את הגיבורות שלי במרכז הבמה. לא מאחורי הקלעים ולא בפניה מוסתרת.

צריך שיהיו הרבה גיבורות. שאף אחד לא יעיז להגיד שזו תופעה שולית.

ונקרא להן גיבורות.

לא קורבנות.

הפלישה בכוח (גם כשלא מדובר בכוח פיזי) לתוך המרחב הכי אינטימי, גורמת לאיבוד השליטה על הגוף והנפש.

כדי להחזיר את השליטה לידיהן, החלטנו שהן יבחרו להצטלם לתערוכה.

כך, הוצאנו קול קורא שפורסם תחילה ברשימת הדיוור של מרכזי הסיוע – "דרושות גיבורות".

מיכל הייתה הראשונה שפנתה אליי. קבענו להיפגש בבית קפה בתל אביב. הסברתי לה את רציונל הפרוייקט והיא אהבה אותו. היא כבר ביקשה להיחשף בתקשורת בשמה המלא וללא טשטוש פניה כשרייאנו אותה בדבר התביעה שלה. דיברנו שעה ארוכה וקבענו מועד לצילומים.

בהמשך גם הכנתי גלויה שאוכל להפיץ בכל מיני מקומות, עם תמונתה של מיכל קוראת לגיבורות לבוא להצטלם.

לצורך הצילומים פיתחתי אסטרטגיה שעזרה לי במטרה שהצבתי לעצמי – להביא את האישה האחת, היחידה והייחודית אל הצילום, לא קורבן, לא סטריאוטיפ של נפגעת (כי אין דבר כזה, סטריאוטיפ של נפגעת).

לאט לאט התחילו להגיע עוד ועוד נשים. הן פנו אליי במייל, בטלפון. הסברתי בקצרה את החזון שלי וקבענו פגישה. להוציא אחת הנשים, שהגעתי אליה הביתה, הפגישות התקיימו תמיד במרחב ניטרלי, ציבורי.

לא שאלתי שאלות על הפגיעה. הקשבתי למי שרצתה לספר (ורובן אכן סיפרו) והסברתי את התהליך. אמרתי שהמטרה של הצילומים היא הצגתם

בתערוכה. הסברתי שבכוונתי להדפיס צילומים גדולים, לא מתנצלים.
הסברתי שהעובדה שהן נפגשות איתי לא מחייבת אותן להשתתף
בתערוכה.

גם אם הן בוחרות להצטלם, זה לא מחייב אותן להשתתף בתערוכה.

הצבתי בפניהן שוב ושוב את הבחירה: את מחליטה, את בוחרת. אני רוצה
להחזיר לך את השליטה על חייך לידיים שלך.

לקראת הצילומים, אמרתי שזו בחירה של כל אחת ואחת איך להצטלם. אני
מבקשת להגיע אליי לסטודיו, ובזמן הצילום להסתכל למצלמה. כל היתר
נתון לבחירתה של האישה.

כשהן הגיעו אליי לסטודיו ארחתי אותן. הצעתי שתייה, עישנו ביחד סיגריה,
דיברנו על האודא. היו כאלה שסיפרו לי את סיפור חייהן, עם ובלי קשר
לפגיעה המינית. היו כאלה שבחרו לשתף אותי בהתמודדות שלהן, בקושי
היומיומי. בתקוות ובאכזבות. בהשפעה של הפגיעה המינית על חייהן, על
החיים המקצועיים והאישיים.

במשך הזמן הזה התבוננתי בהן, הקשבתי להן, למדתי לאהוב אותן. עבורי
זה תנאי בסיסי, לאהוב את האישה שאני מצלמת.

כשהרגשתי שהגיע הרגע, הזמנתי אותן לסטודיו. הדלקתי פנסים, הורדתי
רקעים. הכנתי את המצלמה.

הקפדתי לצלם את הנשים בעדשה קטנה, כדי שאוכל להתקרב אליהן מבלי
לאיים עליהן. לא פשוט להצטלם. בטח כשהנושא הוא פגיעה מינית
והצילום יוגדל למימדים של גובה אדם.

אהבתי אותן, את כל אחת ואחת. והן חשו באהבה שלי, בכבוד שרחשתי להן. במרחב הבטוח שהצעתי להן. והן איפשרו לי להתקרב, והן התמסרו לצילום.

כשכבר היה מקום ומועד לתערוכה בתל אביב מסרתי את התמונות להדפסה, לא לפני שבדקתי שוב עם כל אחת ואחת שהיא שלמה עם הצילום שלה.

אחת הנשים, שהצטלמה די בתחילת הדרך, ביקשה להצטלם שוב לפני התצוגה. היא סיפרה לי, שבעקבות הבחירה שלה להצטלם לתערוכה, היא ירדה במשקל, והיא כבר לא נראית כמו שהיא נראתה כשצילמתי אותה.

כמובן שהסכמתי, וכל כך שמחתי על השינוי הפיזי. הירידה במשקל הייתה אצל האישה הזו ביטוי לתהליך ההחלמה שלה, שהתחיל עם החשיפה של הפגיעה שלה, קודם כל בפני עצמה, בהמשך בפני משפחתה, ובהחלטה שלה לחשוף אותה לעולם בצילום שלה.

אחת ההשפעות הקשות של פגיעה מינית היא הפרעות אכילה.

הרצון להיעלם ולהעלים את הסממנים הנשיים (לרוב עקב המסר שמשדרת החברה שמצביעה על הנפגעת כאחראית על הפגיעה בה – באופן הלבוש שלה, בהתנהגות שלה, בהרגלי השתיה שלה וכו') גורם לנשים רבות להפסיק לאכול ולהיות רזות מאוד או לאכול יותר מדי ולעטוף עצמן בשכבות של שומן שיסתירו אותן ואת נשיותן.

התערוכה הוצגה במקומות רבים בארץ. לפני כל תצוגה כזו פניתי אל כל אחת ואחת וביקשתי רשות להציג את הצילום.

במהלך השנים היו נשים שביקשו להפסיק להציג את התמונה. ואני כמובן כיבדתי ומכבדת את בקשתן.

אני שומרת על קשר עם הנשים האמיצות האלה, הגיבורות שלי. מדי פעם אני גם משוחחת איתן, שמחה על נצחונות קטנים וגדולים, על הבחירה בחיים, נעצבת על כאבן, משחררת את מי שרוצה להמשיך בחייה ולא מעוניינת להתייחס לפגיעה המינית כמרכיב עיקרי בחייה.

משיחות שאני מקיימת עם הנשים, אני יודעת שעבור רובן הגדול החשיפה שחררה אותן מתחושת הבושה שליוותה אותן מאז נפגעו. הן מספרות לי על כך שהצליחו לנהל מערכת יחסים רצינית וארוכה, ללדת ילדים, לעלות במשקל, לצאת מהבית. ללמוד. לראות את עצמן וחייהן לא "רק" מתוך הפגיעה.

בפתיחת התערוכה הגדולה, במרכז ענב, ובפרסומים והראיונות שביקשו ממני להופיע בהם אמרתי שוב ושוב, שבכוונתי לתרום ולו במקצת לשינוי חברתי ביחס לפגיעה מינית. לא ציפיתי למהפכות גדולות, כי אני יודעת שתפיסה שמושרשת ומושתקת כל כך עמוק בחברה יקח לה זמן להשתנות.

אבל אני רואה, בפרספקטיבה של הזמן שעבר מאז אותו לילה במלון בברלין, איך השיח על פגיעה מינית עלה לסדר היום הציבורי. אני לא חושבת שיש ירידה בפגיעות, לצערי הרב. מה שכן יש זה שיח, ומחאות, ודרישות. והרשעות. הנושא צף ממעמקי הלחששונים בחדרי החדרים אל שיחות הסלון, אל הכותרות בתקשורת, אל שיעורים בבתי ספר.

השיח הזה אינו מבטל את הפגיעה המינית אבל הוא תחילתו של השינוי
התודעתי, הוא תחילתה של ההבנה שפגיעה מינית היא פשע שווה לרצח.
רצח הגוף והנפש.

החיים אינם מה שחיית, אלא מה שאתה זוכר

והאופן שאתה זוכר אותם כדי לספרם.

-- גבריא אל גרסיה מארקס

סיפור האונס הוא אחד המוכרים בתולדות המין האנושי. מספרי הסיפורים של העולם העתיק, גברים כולם, יצרו את תבניתו: האשה המופקרת, מחוללת מתומתה ומכבודה ונידונה לחיים של בושה. מחלליה מוקעים לעתים, אבל גם היא עצמה מוקעת, מסומנת כפגומה. שמותיהן: דינה, תמר, נודעו לשמצה על שהיו כלי לפריקת אלימות ותאוה בלתי מרוסנת.

החברה המערבית המודרנית משנה את את התבנית הזו. הפמיניזם היה מחוללו הגדול של השינוי, אם גם לא היחיד. מאשימי הקרבנות מוקעים, זכותן לפרטיות, להחלמה ולכבוד מועלית על נס.

ובכל זאת, מתחת לפני השטח, עדיין מרעילים אותנו שרידי הסיפור הישן. עדיין נמצאים איתנו החרפה, ההסתרה, הספק.

התקשורת מספקת לנשים שנאנסו רק את אחת ופנים מפוקסלות. שמותיהן, פניהן וסיפוריהן נותרים ספונים מאחורי דלתות סגורות, שם הן מתמודדות לבד עם החיים שאחרי האונס. הן עדיין מסתרות, ונדמה שגם בכך הן משרתות את צרכי החברה: לא לראות. לא לדעת את הרוע החי בקרבנו.

אל הנשים הללו הגיעה אליסיה שחף במבט פתוח ובידיים פרושות לרווחה. היא הציעה להן נרטיב חדש, מהפכני: סיפור של התמודדות, של אומץ, של כח.

היא כנתה אותן בשם "גיבורות". כשהן בחרו להצטלם עבורה, הן בחרו גם בכותרת הזו, ובאפשרות לספר לעצמן סיפור חדש. כשהן מיישירות מבט לעבר המצלמה שלה, כששמותיהן מתנוססים תחת התמונות, הן אומרות לחברה שאין להן עוד צורך – או סיבה – להסתתר.

בצילומים הללו הן מאתגרות את כולנו להביט בעיניהן, ולראות אותן כפי שהן. ניצולות מהמלחמה הנטושה כבר אלפי שנים ברחובות האפלים ובבתים המוארים, בחדרי הילדים ובמקומות העבודה. לראות אותן כפי שהן: גיבורות.

עבורן יש לסיפור הזה כח עצום לרפא ולהעניק כח. ואילו עבורנו, עבור החברה כולה, זהו שיעור הכרחי באומץ.

רוני גלבפיש

על הצילום

"מה שנכתב על אודות אדם או על אירוע, הוא לאמיתו של דבר אינטרפרטציה, ממש כמו התיאורים היוזואליים מעשה ידי אדם, דוגמת ציורים ורישומים. תמונות מצולמות אינן נראות כתיאורים של העולם אלא יותר כחלקים ממנו, מיניאטורות של מציאות שכל אחד יכול לעשות או לרכוש." (סוזאן סונטאג, הצילום כראי התקופה)

* * *

אבא שלי לימד אותי לרשום ולצבוע "בתוך הקווים". ולצלם. לקראת הלידה הצפויה של אחותי הוא קנה מצלמה חדשה ונתן לי את שלו.

הייתי בת עשר, הילדה היחידה בכיתה שהייתה לה מצלמה משלה. ומאוד אהבתי לצלם.

כששאלו אותי מה ארצה להיות כשאהיה גדולה, עניתי (בניגוד לחברות שלי שרצו להיות מורות) פסיכולוגית.

החיים, כמו שהם יודעים, לקחו אותי לכל מיני מקומות. פסיכולוגיה לא למדתי. ולקח לי כמעט שלושים שנות חיים להיכנס למסלול של לימודים. לימודי צילום. עד שהתחלתי את הלימודים שלי בקמרה אובסקורה צילמתי לא מעט. צילמתי ביומיום, בטיולים, צילמתי את המשפחה, את החברים. אבל רק כשצללתי ברצינות לתוך העולם של הצילום התחלתי להבין באמת כמה הוא עמוק ורחב ונפלא.

למדתי איך הצילום צמח מתוך הציור, כמה למד ממנו בבחירת הנושאים, בקומפוזיציה, בטיפול בצבע. נחשפתי לזרמים וגישות שונות.

גם די מהר הבנתי, ש"רק" לצלם פחות מעניין אותי. צילומים יפים זה נפלא, ולתפוס רגעים זה מרגש, וחשוב כמובן לבנות פריים נכון, קומפוזיציות מושלמות.

גיליתי, שמה שבאמת מרגש אותי בצילום זה הסיפורים שהתמונה (או סידרת התמונות) מספרת.

לפני המצאת הצילום, אי אפשר היה לדעת איך מקומות ואנשים נראים ללא הפילטר הפרשני של הציירים.

הצילום הביא לעולם פיסות מציאות כפי שהיא. צלמים רבים עשו שימוש במדיום הצילומי כדי להביא לתודעה עוולות חברתיות, כשהם הופכים את הבלתי נראים לנראים.

יש דוגמאות רבות לצלמים כאלה, שהיו לי מקור השראה – דיאן ארבוס שצילמה חולי נפש ומפגרים, לואיס היין שצילם במטרה לעורר את המודעות הציבורית לתנאים החברתיים בקרב מעמדות הפועלים, נאן גולדין שצילמה את חבריה גוססים מאידס, רוברט מייפלט'ורפ שצילם עירום שחור גברי.

אני מאמינה שהאמנות יכולה וצריכה לשנות דפוסים חברתיים.

* * *

לואיס היין נולד בשנת 1874 באושקוש שבמדינת ויסקונסין. כנער חווה היין זמנים קשים ועבד בבית חרושת ובמפעל לריפוד, והרוויח שכר יומי של 4 דולר עבור 13 שעות עבודה, במשך שישה ימים בשבוע. הוא עבר מעבודה לעבודה, וחסך כסף ללימודים אקדמאיים. בשנת 1900 פגש את פרנק א. מאני (Frank A. Manny), שהיה פרופסור לחינוך ופיזיולוגיה בבית הספר הממלכתי הרגיל. מאני הפך למורה הרוחני של היין, ובהמלצתו החל ללמוד חינוך באוניברסיטת שיקגו.

עבודתו הרצינית הראשונה החלה בראשית 1901 כאשר עבר לבית יורק עם פרופסור מאני, שם לימד היין טבע וגאוגרפיה בבית הספר הפרוגרסיבי "אתיקה תרבותית" ניו יורק. בבית הספר לימד היין בעיקר ילדי מהגרים ותיקים, מחוברתים ומצליחים (רובם יהודים גרמנים).

אל הצילום הגיע היין לבקשת בית הספר, והחל לצלם כחלק מתוכנית הלימודים שם. הוא רכש מצלמה, ארגן חדר חושך, למד לבדו כשיכול היה, ואחרי שעות הלימוד בבית הספר ביקר במועדון "המצלמה". ב-1903 הציע פרופסור מאני שהיין יתחיל ללמד צילום בבית הספר, ובמהרה הפכו שיעורי הצילום של היין לאירוע לימודי מרתק עבור התלמידים.

בשנת 1904 התחיל היין את פרויקט הצילום האי אליס (Ellis Island), יחד עם פרופסור מאני היה היין יוצא לאי אליס לצלם את המהגרים שמגיעים ליבשת. רבים מהמהגרים הוותיקים חשו פחד ובוז כלפי המהגרים החדשים שהגיעו, ובאמצעות צילומיו ביקש היין לשנות מצב זה ולעורר רגשות חיוביים יותר כלפי המהגרים החדשים.

בשנת 1906 שכרה הוועדה הלאומית לעבודת ילדים את היין כעובד עצמאי והוא החל לצלם תמונות של ילדים בעבודה, שנתיים מאוחר יותר הפך להיות גם חבר במועצה ועבד שם במשך מלאה.

"הוועדה הלאומית לעבודת ילדים" הוקמה בידי ד"ר פליקס אדלר (Dr. Felix Adler) והייתה הארגון הראשון שסיפק בהרחבה ובעקביות תמונות של ניצול עבודת ילדים במטרה ליצור שינוי בקרב האוכלוסייה.

במהלך השנים צילם היין ברחבי ארצות הברית ילדים, שבמקום ללמוד או לשחק, עבדו במפעלים בדרום ארצות הברית, כמו במפעל לזכוכית, במפעל לשימורי דגים, במכרות, כשליחים וספקים ברחובות עירוניים, וכקוטפים בשדות כותנה.

הוא תיעד את הילדים בזמן עבודתם ושמר את הנתונים האישיים שלהם, כמו שמם וגובהם, ובנוסף רשם גם את מצבם הבריאותי ומצבם הכללי.

מרבית מצולמיו של היין מיישירים מבט אל המצלמה. הוא בקושי היה יכול "לגנוב" תמונה שלהם. המשימה שלו הייתה לרשום עובדות ברורות מהשטח והתוצאות שאליהן הגיע כוללות מגוון רחב של נסיבות, מגוון רחב של קבוצות, התרחשויות רבות, מידע אקראי, אי צדק, צילומים שהם כביכול חסרי צורה אישיותית כאשר היין עדיין שמר מקום לרגש ואפשר לנושא האנושי לפרוץ החוצה ולבלוט בתמונה.

מאוחר יותר אמר ד"ר פליקס נשיא הוועדה הלאומית לעבודת ילדים: "היין היה האיש הראשון שהפך ומיקד את המצלמה בצורה אינטליגנטית, מזדהה ומועילה לבעיות החברתיות, שבסופו של דבר הוא היה מזוהה אינטלקטואלית ולא רגשית".

ב-1909 יצר היין אוסף של תמונות והציג אותו בעלונים ובפוסטרים בתצוגה של הוועדה הלאומית לעבודת ילדים.

ב-1914 ארגן באופן עצמאי 11 מוצגים שהוצגו ב-50 ערים, 20 מדינות וכמו כן גם ב-16 מקומות שונים בעיר ניו יורק. הפוסטרים נשאו מודעות כמו: "יוצרים זבל של בני אדם", "הילד הנורמלי" בהשוואה "לילד שעובד במפעל". לאט לאט התמונות של היין נכנסו לכל מיני אזורים ומקומות בתוך סביבת החיים של כולם ולתוך התודעה של האוכלוסייה.

בסופו של דבר היין האמין באפקטיביות של התמונות ובתמונות שהוא יצר, בכנס של עובדים סוציאליים אמר... "לפעמים צילום זה יותר אפקטיבי מהמציאות מכיוון שבתמונה מה שלא הכרחי ולא מעניין נמחק מהתמונה, התמונה מוסיפה מציאות משל עצמה וישנה משיכה שטבועה בתוך התמונה שלא ניתן למצוא אותה באיורים או בציורים..".

ב-1918 עזב היין את הוועדה הלאומית לעבודת ילדים והמשיך לפרויקטים נוספים.

למרות כל התמונות ומאמצו של היין והוועדה הלאומית לעבודת ילדים עברו מספר שנים עד שאמריקה חוקקה חוקים שקשורים לעבודת ילדים. ב-1916 עבר בקונגרס של ארצות הברית חוק של עבודת ילדים אך רק ב-1938 הפך באופן רשמי החוק לעבודת ילדים להיות חלק מהחוקה בארצות הברית.

רוב המצולמים של היין היו אנשים או ילדים שככל הנראה לא צולמו אף פעם והמפגש עם היין היה הפעם הראשונה בה צולמו ולכן נראה שחלק מהילדים נראים קשוחים או קשים כאילו הפכו עצמם לחלק מהמכונה,

רובם היו בעלי סבר פנים קודר, רציני ומדי פעם עצוב אך היו גם כאלה שחיכו חיוך שמח, אותו חיוך שהמצלמה מצליחה להוציא מכולם ובמיוחד מכאלה שראו לראשונה מצלמה.

LEWIS HINE 1874-1940

* * *

דורותיאה לאנג נולדה בשנת 1895 בהובוקן במדינת ניו ג'רזי.

היא החלה את הקריירה שלה כצלמת בניו יורק, ולאחר מכן עברה לסן פרנסיסקו, שם פתחה סטודיו לצילום דיוקנאות. עם תחילת השפל הגדול, העבירה את מוקד התעניינותה מהסטודיו אל מחוצה לו.

בחינתה קורעת הלב את נושא האנשים חסרי הבית תפשה את תשומת לבם של צלמים מקומיים, והביאה להעסקתה בידי "מנהלת החקלאות האמריקאית" - FSA (גוף ממשלתי בארצות הברית שפעל לסיוע לאזורים הכפריים מוכי השפל) בין 1935 ל-1940 הביאה עבודתה של לאנג עבור גוף זה את מסעם של האומללים והנשכחים, ביחוד פועלים חקלאיים עקורים ומהגרים חסרי עבודה, לתשומת לב הציבור.

לאנג הציעה מבט הומני על הטרגדיה האנושית של השפל הגדול. התמונות הופצו ללא תשלום לעיתוני ארצות הברית, והפכו עד מהרה לסמלי התקופה.

התמונה הידועה ביותר של לאנג, הידועה בשם "אם נודדת", הייתה התמונה השישית שצילמה במסע חפוז למאהל פועלים חקלאיים בקליפורניה. בשנת 1960 סיפרה לאנג כי:

"ראיתי את האם המיואשת והרעבה, וניגשתי אליה כנמשכת אל מגנט. איני זוכרת איך הסברתי לה את נוכחותי או את נוכחות המצלמה, ואיני זוכרת אם היא שאלה אותי שאלה כלשהי. צילמתי חמש תמונות, כשאני מתקרבת והולכת מאותו הכיוון. לא שאלתי אותה לשמה או לסיפורה. היא סיפרה לי את גילה, שלושים ושתיים שנים. היא אמרה שהם חיו מירקות קפואים שנקטפו מהשדות הסמוכים, ומציפורים שילדיה הרגו. היא מכרה את צמיגי מכוניתה על מנת לרכוש מזון. היא ישבה שם, באוהל הרעוע עם ילדיה מסביבה, ונראה היה לה שתמונותי יסייעו לה, ולכן היא סייעה לי. היה בכך שוויון מסוים.

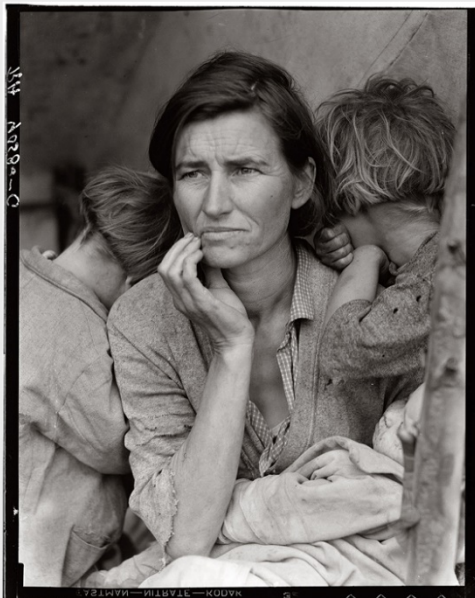
בשנת 1940 קיבלה לאנג מלגה מטעם קרן גוגנהיים על הצטיינותה בשדה הצילום. לאחר המתקפה על פרל הארבור, ויתרה על המלגה על מנת לתעד את פינויים של האזרחים האמריקנים ממוצא יפני למחנות במערב ארצות הברית (כליאת היפנים בארצות הברית).

לאנג נשכרה על ידי המשרד האזורי בסן פרנסיסקו של "רשות הפינוי בעת מלחמה" ("War Relocation Authority" - WRA) בתחילת אפריל 1942 כצלמת חוקרת כדי לתעד את פינויים של היפנים האמריקנים מצפון קליפורניה. לאנג סיימה את עבודתה בסוף יולי 1942.

במשך עשורים רבים לאחר המלחמה, תמונותיה של לאנג המתעדות את חיילי ארצות הברית מכוונים נשק לעבר אזרחי ארצות הברית ממוצא יפני צונזרו על ידי ממשלת ארצות הברית. תמונתה המתעדת ילדים ממוצא יפני נשבעים אמונים לדגל ארצות הברית זמן קצר בטרם פונו למחנה, היא תזכורת מטרידה לעובדה שהפטריטיזם אינו מפלט לבניהם של מהגרים בלתי רצויים.

Dorothea Lange
1895-1965 USA

Migrant Mother (1936)

* * *

הוריה של **דיאן ארבוס** היו יהודים אמידים. הייתה לה ילדות עשירה, מוגנת מאוד. אולי בגלל זה, כבר בגיל ההתבגרות החלה להתעניין בעולמות פחות נקיים ומפוארים מאלה שהכירה מהבית. היא אהבה לשוטט ברכבת התחתית של ניו יורק. מקבצי הנדבות, השיכורים ואמני הרחוב משכו את תשומת הלב שלה. היא צפתה בהם שעות ארוכות.

היא הכירה את החבר שלה, אלן ארבוס, כשהייתה בת 14. הוא רצה להיות שחקן. הוריה קיבלו אותו עם השגות רבות, אבל לא רצו להתנגד לרצונותיה של דיאן. הם התחתנו כשהיא הייתה בת 18. לאחר החתונה, ארה"ב הצטרפה למלחמת העולם השנייה ואלן התגייס לצבא. הוא היה לצלם צבאי. כאשר חזר לביתו, כבר ויתר על חלומו להיות שחקן והחליט, יחד עם אישתו, להפוך את הצילום לפרוייקט חייהם המשותפים.

הזוג החל לצלם על פי הזמנה עבור החנות של הוריה של דיאן. לאט-לאט, הצילומים שלהם הופיעו בכתבי עת נחשבים כמו ווג.

באותה תקופה, צילום עיתונאי היה אופנה בלתי מעורערת. הצילום כפואטיקה של היום-יום. הצלם המוביל היה הנרי קרטיה ברסון ושמות כמו אירוויין פן וריצ'רד אבדון כבר הוזכרו כשמות של צלמים צעירים ומבטיחים. אפילו סטנלי קובריק החל את צעדיו הראשונים בצילום.

בשנת 1958 חל מפנה משמעותי בחייה של דיאן ארבוס. היא החלה ללמוד צילום אצל הצלמת ליזט מודל.

הרבה מהמשותף היה בין שתי הנשים: מודל הייתה יהודיה, בת להורים עשירים. היא צילמה מציאות ישירה, עירומה, קשה.

באותה תקופה נפרדה דיאן ארבוס מבעלה. הפרידה מצד אחד והקשר
ההדוק שיצרה עם ליזט מודל מצד שני, הפכו את דיאן ארבוס לציידת
מיואשת.

בלילות היא הסתובבה ברחובות המפחידים ביותר בניו יורק עם המצלמה
ביד וחיפשה את האנשים היחודיים, ה"אחרים". היא חיפשה את
הגרוטסקי, את היופי שבכיעור הקיצוני. היא החלה לשוחח עם תושבי
הלילה המיוחדים האלה שפגשה: זונות, מקבצי נדבות, מסוממים. היא
הסבירה להם את אהבתה לצילום וביקשה רשות לצלם אותם. לאט לאט
היא אספה דמויות שנראו כמו אלגוריות של הסייטות שלנו. גלריה ארוכה
של נשים, גברים וילדים שהורחקו לשולי ה"חלום האמריקאי".

צילומים בשחור לבן, צילומים ישירים, צילומים שיכלו להיות מציצנים,
מטיחים בפנים את הצד האפל של האנושות: נוודים, שיכורים, יצורי קרקס,
נודיסטים, זונות, טרווסטיס, מפגרים, תאומים, ננסים, ענקים, משוגעים.

דיאן ארבוס אומרת על הקשר שלה עם המצלמה שלה: "צילמתי הרבה
"מפלצות". זה היה אחד הנושאים הראשונים שצילמתי והיה בזה ריגוש
מחריד. התחלתי לאהוב אותם. אני לא יכולה להגיד שהם חברים שלי, הם
גרמו לי להרגיש משהו בין בושה ופחד. כל כך הרבה אגדות יש על
מפלצות. כל מה שקורה להם מתרחש כמו בסיפורי פיות. המפלצות נולדו
עם הטראומה שלהם. הם כבר עברו את המבחן הקשה שלהם בחיים. הם
אריסטוקרטיים.... כשאני מסתכלת על המפלצות אני חושבת על יצור אפל
ולא טבעי שחי בתוכי....כשהייתי ילדה, אסרו עלי להביט בכל דבר "לא
נורמלי": מכיוון שכך, הסתכלתי עליהם ביתר תשומת לב וכך פיתחתי חיבה

לכל האנשים השונים האלה. היו להם אמהות נורמליות, ומסיבה לא ברורה, כך יצאו מרחמן"

ארבוס הציגה את העבודות שלה בשנת 1967, עבודות שזכו לביקורות מגוונות ומקוטבות. היא הפכה להיות צלמת מוערכת. חייה, מבולגנים ומעוותים כמו האנשים שהיא צילמה, היו חלק מהמיתולוגיה שלה.

היא התלבשה ברישול ולעיתים אף נראתה מלוכלכת. חיי המין שלה היו סוערים. נשים וגברים, ולפי השמועות, אף חלק מה"מפלצות" שצילמה. הדכאוניות שלה העמיקו והיו תכופים יותר. היא התפרנסה בקושי רב, כיוון שקיבלה הזמנות מועטות. כתבי העת באותה תקופה לא רצו לפרסם את העבודות שלה, שגרמו להרבה אנשים אי נוחות מסויימת.

דיאן ארבוס התאבדה בשנת 1971.

הנגיעה הקסומה של העין האמנותית של דיאן ארבוס הופכת את הדימויים המוזרים למוחשיים, לקשים עוד יותר לעיכול, גם לאחר שהעין שלנו כל כך התרגלה לדימויים האלימים והמזוויעים שהמדיה משדרת לנו ללא רחמים.

הדימויים של ארבוס כל כך ישירים, כל כך מעודנים, כל כך מלאי כבוד אנושי. השגעון, הכאב, השוני הרבה יותר חזקים כאשר הם מגיעים אלינו – הצופים – דרך העדשה האסטטית של ארבוס. הם מתפקדים כמראה, מגלים לנו, ללא תיווך, את המפלצות שטמונות עמוק בתוכנו.

Diane Arbus
1923-1971

* * *

רוברט מיפלת'ורפ נולד בשנת 1946. הוא למד אמנות פלסטית ובתחילת דרכו האמנותית עשה עבודות קולאז' בהן שילב צילומים, שלקח מתוך מגזינים וספרים. כך בעצם החל לצלם, באמצעות מצלמת פולארויד, כאשר החליט להשתמש בצילומים משלו בציריו.

הצילומים הראשונים היו דיוקנאות עצמיים וסדרות של צילומי חברתו, הזמרת פטי סמית. עבודות אלה הוצגו כסדרות של צילומים מעובדים, במסגרות מצויירות שהיו חלק אינטגרלי מהעבודות.

מאמצע שנות ה-70 מייפלת'ורפ התרכז בצילום נטו. הוא רכש מצלמת פלסות בפורמט גדול (שמאפשרת צילומים באיכות הגבוהה ביותר) והחל לצלם קשת רחבה מאוד של אנשים: חברים, מקורבים, אמנים, זמרים, אנשי חברה, כוכבים של סרטי פורנו וחברים בקבוצות סאדו-מאזו.

בתחילת שנות ה-80, פנה מייפלת'ורפ לעיסוק ביופי קלאסי, מזוקק, המצטט את תולדות האמנות – היופי ההלניסטי, המושלם. הוא התרכז בצילום עירום נשי וגברי, צילומי טבע דומם עדינים להפליא, פרחים ודיוקנאות פורמליים של סלבריטיז.

הוא מת מאיידס בשנת 1989.

רבים מצילומיו של מייפלת'ורפ עוררו סערות גדולות כאשר הוצגו במקומות שונים בעולם (כמובן שגם בארץ). כאשר נשאל על הצילומים ה"מזעזעים" שלו הוא ענה: "אני לא אוהב את המושג הזה. אני מחפש את הבלתי צפוי. אני מחפש דברים שלא ראיתי מעולם. הייתי בסיטואציה שיכולתי לצלם את התמונות האלה. הרגשתי חובה לצלם אותם"

בפרספקטיבה של השנים, יכול להיות שהתמונות הבוטות יותר של מייפלת'ורפ נראות לא כל כך "מזעזעות". רמת החשיפה שלנו לצילומי גוף, מכל זווית אפשרית ובתקריבים שלא היו מביישים ספרי אנטומיה, היא כל כך גבוהה, שנראה לנו טבעי (האמת שלא כך, אבל זה כבר דיון אחר) שמפרסמים עושים שימוש בהצגת חלקים אינטימיים של גוף האדם (בעיקר של האישה) על מנת לקדם מכירות של מוצר זה או אחר.

ובכל זאת, מה ההבדל, למעשה, בין צילום נערת פלייבוי מפסקת רגליים, לצילום של מייפלת'ורפ בו הוא מצלם את עצמו דוחף שוט לתוך העכוז שלו?

למייפלת'ורפ סגנון צילום מיוחד במינו: ה"חתימה" שלו ניכרת בכל אחד מהצילומים שלו: הפורמט הגדול שמאפשר לו איכויות צילומיות מדהימות, הידע העצום שלו בשימוש באור – שהוא כלי העבודה העיקרי של הצלם – הניקיון, המקצועיות, ההבנה המוחלטת של מהות הקומפוזיציה, ובעיקר – החושניות.

העין שלו רואה דרך הקרביים שלו. הוא רואה בכל אובייקט שמצלם אובייקט מושלם, אסטטי, חושני. וכך הוא מצלם אותו. המצלמה שלו נושמת, פועמת, חשה.

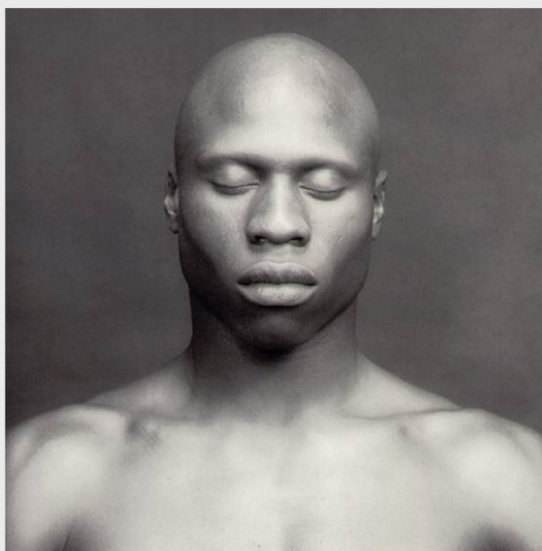
הצילומים של מייפלת'ורפ – גם אלה הבוטים ביותר – הם לא ארוטיים אלא חושניים, הם אסטטיים, מדברים באותה שפה שמדברים כל הצילומים שלו.

ההתייחסות היא תמיד אותה התייחסות אסטטית.

גוף העבודה של מייפלת'ורפ הוא חשוב מבחינות רבות, אבל, היום, יותר מתמיד, מאפשר לנו הצצה אסטטית גם לעולם שהוא נתפס כעולם מעוות וירוד, לעולם שמדבר בקול "אחר", שהוא לא חלק מהקונצנזוס השמרני-סטרייטי שפועל וחי לפי החוקים של העולם הנוצרי-המתחסד בו אנחנו חיים.

מייפלת'ורפ עשה מהפכה כאשר הציב במרכז הבמה גברים שחורים בעירום. האובייקט הקלאסי לציור וצילום היה לאורך שנים רבות נשים לבנות. והוא לא רק צילם אותם, הוא הפך אותם לפסלים: יפים, מושלמים, מבריקים כמו אלים.

Robert Mapplethorpe
1946-1989 USA

נאן גולדין מגדירה את עבודתה "יומן ויזואלי": "אלה חבריי, זו משפחתי, זו אני. אין הבדל ביני לבין מה שאני מצלמת"

גולדין רצתה שהמצלמה שלה תהפוך לחלק אינטגרלי בחייה, שתתעד באופן אוטומטי כל פרט בחייה.

ברור שהמצלמה לא יכולה לעשות זאת בעצמה. המצלמה יכולה להציע מבט חטוף על העולם, פיסות מציאות ממסוגרות, כאשר למימונת הצלם, בחירת הפריימים, העדשה, הסרט, החדות והצבעוניות, האינטראקציה עם המצלמים, יש תפקיד מכריע ומשפיע על התוצאות.

הרי צלם לא מביא את המציאות האובייקטיבית: הוא בוחר, עושה החלטות, יש לו נקודת מבט משלו: מוסרית, שיפוטית, אטית וגם אסטטית.

גולדין מספרת סיפורים באמצעות הצילומים שלה. היא מצלמת את עצמה וחבריה, היא תמיד נוכחת בצילומים, גם אם לא תמיד פיזית. נקודת המבט קרובה, לא מתנשאת ולא מציצנית. האינטימיות שנאן גולדין יוצרת בצילומים שלה עם המצלמים שלה ועם עצמה, גורמת לצופה להרגיש שהוא המציץ ולא הצלם. לרוב, בייחוד בסוג צילום כמו של גולדין, הצלם הוא זה שממלא את תפקיד המציץ.

עבורה, הפרטי הופך ציבורי. המצלמים שלה קרובים אליה, משתפים איתה פעולה. היא משתפת פעולה עם מעשה הצילום שלה. חושפת בפני עצמה את חייה, את חבריה, את אורח החיים שלה. באופן הכי פשוט והכי ישיר. זה הסיפור שלה, חייה.

היא קוראת למצולמים בשמם, מוציאה אותם מהאנונימיות שלהם. יש להם פנים, שם, סיפור. החברים של נאן.

נאן גולדין אומרת: לעיתים אני חוששת שנשים וגברים הם זרים ללא תקנה אחד לשני, לא ניתנים לחיבור, כאילו היו שייכים כל אחד לפלנטה אחרת. אבל קיים צורך עז בזיווג, על אף הכל. גם כשהיחסים הם הרסניים, אנשים נשארים ביחד. זוהי תגובה ביוכימית...אהבה יכולה להיות סוג של התמכרות...אני מנסה להבין מה כל כך קשה בזיווג.

נאן גולדין נולדה בווינגטון בשנת 1953. בגיל 11 הייתה קרובה מאוד לאחותה בת ה-18 וידעה על הבעיות שלה שקשורות להתנהגותה המינית. בעיות אלה כנראה דחפו אותה להתאבד תחת גלגלי רכבת. מספר ימים לאחר ההלם של ההתאבדות, גבר מבוגר ממנה פיתה את גולדין. שני האירועים האלה, שהתרחשו בסמיכות זה לזה, היו לגורמי השפעה חזקים מאוד בדרך חייה ואמנותה של גולדין. מצד אחד, הכאב הבלתי נסבל על אובדן האחות האהובה ומצד שני, גילוי התשוקות המיניות החזקות שלה.

נאן פחדה ללכת בעקבות אחותה, לכן בגיל 14 עזבה את הבית וגישת הדיכוי המיני ששררה בו. היא חיפשה את דרכה, וכך הגיעה למגורים משותפים עם עוד כשישה בני נוער שהפכו למשפחתה.

היא אומרת, שהעיסוק האובססיבי בתיעוד חבריה קשור למות אחותה, מתוך תחושה שהיא יכולה להחזיק אותם בחיים, את הזכרון שלהם, אם רק תצלם אותם מספיק, דבר שלא עשתה עם אחותה.

הצורך של גולדין לשמר את זכרון האנשים הקרובים אליה באמצעות מעשה הצילום בא לידי ביטוי באופן מובהק בצילומים של חברים שמתו מאיידיס, שעשתה בראשית שנות התשעים.

נאן גולדין נוגעת במנעד רחב של אנשים: אנשים קרובים שנחשפים בפניה, שמתמסרים למצלמה שלה ללא מחסומים, הם סומכים עליה ומאפשרים לה לחדור לעולם שלהם, שהוא גם העולם שלה.

ודרך העיניים של נאן, הצופה יכול להתבונן, ללא שיפוט וללא ביקורת, על אנשים שונים ומגוונים.

נראים

הצגת תערוכת גיבורות תרמה רבות להעלאת המודעות הציבורית והחברתית לנושא התקיפה המינית, בראש ובראשונה לנשים שהחליטו להצטלם: עם החשיפה תחושת הבושה פחתה.

קולן של הגיבורות נשמע, מחזק נשים אחרות שחוששות ומתביישות ועוזר להן להשמיע גם את קולן. ראיתי איך החברה מתחילה להגיב לחשיפה, איך היא נדהמת מהיקף התופעה.

שלוש שנים לאחר החשיפה הראשונה של "גיבורות" החלטתי שהגיע הזמן להשמיע גם את קולם של הגברים.

יחד עם ערן האן, מנהל קו הסיוע לגברים בנינו תוכנית פעולה, שהייתה דומה בתפיסה לגיבורות.

הוצאנו קול קורא. אבל כמעט ולא היו פונים.

הבנו שהאסטרטגיה שעבדה עם נשים לא תעבוד עם גברים, שאם אנחנו רוצים קבוצה של גברים שתצטלם לפרוייקט, צריך ליזום ולפנות. סיכמנו שזה יהיה תפקידו של ערן, בתוקף עבודתו במרכז סיוע.

בדיעבד אני מבינה, שההחלטה הזו שינתה את הפרוייקט שלי מקצה לקצה. המעורבות האישית עם כל אחד ואחד מהגברים שהצטלמו לתערוכה קטנה מזו שיש לי עם הנשים, ולא בגלל שהם גברים ואני אישה, אלא כי התהליך מולם היה שונה.

אני אסביר.

לפני שצילמתי את הנשים נפגשתי איתם. דיברנו הרבה. הן שאלו שאלות, סיפרו לי מה שבחרו לספר. יצרנו קשר, עם רבות מהן נשמר עד היום. כשהן הגיעו אליי לסטודיו הכרתי אותן, הרגשנו קירבה.

הן בחרו להיכנס לתהליך הזה. הן פנו אליי.

עם רוב הגברים הקשר הראשוני היה בתיווכו של ערן. הוא פנה אליהם. ויש לזה משמעות מאוד גדולה לגבי הקשר ביני לבינם.

הפגיעה אצל גברים היא שונה בתכלית מהפגיעה אצל נשים.

נשאלתי שוב ושוב, על ידי אנשים ששמעו על הפרוייקט החדש שלי – האם אני מצלמת כעת את הפוגעים.

אז נכון, רוב הפגיעות המיניות נעשות על ידי גברים. גברים פוגעים בנשים וגברים פוגעים בגברים.

הסטטיסטיקות מדברות על כך, שאין הבדל בשיעור הפגיעה המינית בילדות בין בנות לבנים.

עד גיל 12 בנים ובנות נפגעים ונפגעות מינית באותה מידה.

אבל, בחברה גברים נתפסים כפוגעים, חזקים, לא כנפגעים. בטח בחברה הישראלית.

זו תפיסה מוטעית, שנובעת מחוסר ידע, מפחד, מסטריאוטיפיקזציה מגדרית. זו גישה שיוצאת מתוך נקודת הנחה שנשים חלשות וגברים חזקים, גיבורים.

וגם, במיוחד במדינה שלנו – מתוך ציווי ממלכתי: גברים חיילים חזקים וגיבורים, שתפקידם להגן על נשותיהם ומשפחתם, ובהרחבה – על המדינה כולה.

זו גם הסיבה שהחלטנו שאי אפשר לקרוא להם גיבורים. כדי לא להנציח את התפיסה המעוותת.

ערן הציע את השם "נראים" ואני חשבתי שזו הברקה.

ברוב הצילומים של הגיבורות התרכזתי בפנים. בעיניים. התקרבתי אליהן, פיזית ונפשית. וכולן התמסרו למצלמה שלי. חוץ מאחת.

שרה

שרה העמידה בפניי מחסום. העיניים שלה משוטטות אי שם מעל ומעבר למבט שלי. והיא תופסת את השכמות שלה בשתי ידיים.

מגנה על גופה, מציבה גבול.

שני דברים ביקשתי מהמצולמים בשתי התערוכות: האחד, שיבואו להצטלם אצלי בסטודיו, מתוך מחשבה שתהיה לי שליטה מלאה על התנאים ה"חיצוניים" ואוכל ליצור אחידות שתבליט יותר את האיש והאישה בצילום. השני, שיסתכלו אליי. למצלמה.

ואז הגיעה שרה ולא יכלה. סיבותיה כמובן שמורות עימה. כשצילמתי את שרה הבנתי דבר מאוד מאוד חשוב. מחוות הגוף שלה היא חזקה. היא

אומרת בקול רם וברור: הנה אני. זו אני. אני כאן וכך אני יכולה להביא את עצמי לכאן. לא יותר ולא פחות.

מבחינה צילומית, אני רואה בשרה את החוט המקשר בין גיבורות לבין נראים.

במפגשים עם הגברים שהחליטו להצטלם גיליתי, שקשר השתיקה סביב פגיעה מינית בגברים עוד יותר חזק. לבושה, לחרדה ולהשתקה, העוטפת תופעה זו, מימדים מפלצתיים.

ביקשתי להפוך את היוצרות: מאובייקט שמותר לעשות בו מעשים איומים, לא אנשיים, ללא הסכמה, בלי יכולת לבחור, לסובייקט, איש יחיד ומיוחד, עם אמירה, הבעה, אישיות, שם, משפחה. חיים שלמים לחיות.

כשניגשתי לצלם אותם, חשבתי על שרה, על העוצמה של מחוות הגוף שלה, שוחחתי איתם והתבוננתי בתשומת לב במחוות הגוף שלהם. ובזמן הצילום ביקשתי שוב את המבט הישיר, אם אפשר.

אבל גם הלכתי צעד אחד אחורה והבאתי אל תוך הפריים חלק מהגוף. ידיים, זרועות, אפילו רגליים מקופלות בפריים אחד. זה הדבר-מה שמייחד כל אחד ואחד, שמביא את תמצית האיש אל הצילום.

הבחירה בצילום בשחור לבן אינה מקרית. בהיעדר צבע (שהוא מאוד מושך את תשומת הלב במציאות), העין מתבוננת ביתר ריכוז בפרטים: בהבעה, במחוות הגוף, בפנים, בעיניים המתבוננות. וגם, בתחושת ובהכללה גסה, גברים נוטים להיות יותר קיצוניים, יותר תכליתיים: הם או שחורים או

לבנים. גווני הביניים, קשת הצבעים, הניואנסים, הם תכונות נשיות יותר, לרוב. שוב, בהכללה גסה.

יש כאן גם את מחוותי הצנועה למייפלת'ורפ: הפריים הריבועי, המסגור ה"קלאסי", הצילום הנקי והישיר.

תערוכת נראים הוצגה לראשונה בשנת 2016 במרכז ענב בתל אביב. וגם הגיבורות הגיעו לתמוך.

אין בשתי סדרות הצילומים האלה סטריאוטיפ של גבר או אישה נפגעי אלימות מינית כי אין דבר כזה, סטריאוטיפ של אישה או גבר נפגע אלימות מינית. כל אחד ואחת ניצב וניצבת בראש מורם מול העיניים שלי, מול העיניים של החברה, ואומר ואומרת בקול רם – אני כאן, תסתכלו עליי.

עדויות

מורן

אני רוצה לעמוד על במה ענקית, כזו שתחלוש לה על העולם כולו ולזעוק, ואני גם רוצה שכל העולם יתבונן ויאזין ויאסוף אותי אליו ויערסל אותי בחיקו. אני רוצה שאמא שלי תטפל בי. אבל אני יכולה לרצות. ובכל זאת, החלטתי ליטול לעצמי במה. ועל הבמה הזו, אני יושבת עכשיו. העולם כולו חשוך ושקט ומקשיב לי. ואני לא מצליחה לספר סיפור. יש לי אחד, אבל אני לא יודעת איפה הוא התחיל ומתי הוא יסתיים. וגם לרוחב אני לא מצליחה לתחום אותו. זה גיהנום סמיך מלא ברגשות עזים וכואבים שאיני יכולה עוד להכיל. ואני רוצה לצרוח אותם החוצה מתוכי.

מיכל

הייתי בין הראשונות שהתראיינו בפנים חשופות בטלויזיה. אני זוכרת שהטכנאים באולפן הכינו הכל לצילום מטושטש/מוסתר - להם זה היה כל כך ברור שאפילו לא שאלו אותי אלא הכינו האולפן מראש. רק לאחר שקלטתי שמשהו קצת מוזר, הבהרתי שיש בכוונתי להצטלם בפנים חשופות. האמת נכון בעיני שתאמר באור.

ולכן, כאשר פנו אליי בעניין, לא היה בי היסוס. היה לי ברור שזה חשוב! לחשוף/להיחשף כדי להסיר את הבושה שלצערי הרב עדיין מלווה נשים, נערות וילדות שהותקפו מינית, שהוטרדו. אולי בזכות כך, זה יעורר נשים נוספות שחוו זאת לעשות כך. אני מוצאת כי למרות הקושי שבחשיפה, יש בה שחרור ואפילו נחת. ההסתתרות, גם היא דורשת מאמץ. בנוסף, החשיפה מחייבת את כל מי שמתבונן מהצד להסתכל בעיניים לאותן נשים. לראות ולהכיר בעובדה שמדובר בנשים כמותן, באנשים כמותם.

אני רוצה לקוות כי יגיע היום וחשיפתן של נשים במקרים אלו תהיה דבר טבעי וברור. תהיה להן התמיכה הראויה ולא יהיה כל חשש מלהיחשף. עד אז – חשוב לכבד את מי שמחליטה שזו דרכה ובחרה שלא להיחשף. במקרים מסוג זה, במיוחד במקרים מתוקשרים במיוחד, חשיפה היא קשה, קשה מאוד.

תהליך הצילום היה מאוד אישי ונעים. הקשר עם אליסיה היה מידי ויכולתי בקלות יחסית לשתף ולספר. במבט לאחור אני חושבת שהיה בזה משהו תרפויטי. אין ספק שהצילום עצמו גם קצת מביך, אבל השיחה הנעימה עם אליסיה שמלווה בבכי וגם בצחוק, מדברות על הסיפור עצמו ופעם על סתם ענייני יוםיום איפשרה למבוכה להתמוסס לאט לאט.

התערוכה היתה התרגשות גדולה! סוג של הישג, הקשר עם שאר המצולמות – הגם שלא באמת הכרנו אחת את השניה ממש יצר תחושה של שייכות, וזה כידוע תמיד מרגיע. אמנם ערכנו מפגש לאחר התערוכה אך לא נשאר קשר עם כולן ועדיין הפנים של כל אחת ואחת חרוטות על לוח ליבי.

החשיפה בתקשורת – לאחר הריאיון בטלויזיה (שהיה לפני התערוכה) קיבלתי המון תגובות תומכות, על עצם החשיפה, על הדברים, זה בהחלט היה דבר משמעותי מאוד אשר חיזק בי את התחושה שחשוב להיחשף. זה הזכיר לי שיש אנשים טובים, והם רבים. זה נתן לי הרבה מאוד כוח להמשיך את המאבק.

מרגשת במיוחד היתה הודעה מאחת המורות שלי מהתיכון!!! שראתה, זיהתה והתקשרה להגיד לי כל הכבוד.

לאורך כל תקופת המאבק היו הרבה מאוד תגובות, חלקן תומכות, מעודדות. חלקן – חטטניות, כאלו שרצו לדעת בדיוק מה היה, ואיך וכמה... כאלו שהתנגדו וטענו כי לא הבנתי נכון. מוכרת במיוחד התגובה כי מדובר בעלילה. הנרטיב השכיח של "מדובר בעלילה" מספר כי הנשים המתלוננות עושות כך כדי להפליל ובדכ כדי למנוע משהו מהאשם. לא פעם מדברים על קנוניה, בה הנשים הן בכלל בובות על חוט שפעלו בשם מישהו אחר בד"כ גבר אחר. הנרטיב הזה משמש כמעט תמיד קו הגנה של נאשמים בתקיפה או הטרדה מינית. כמעט אף פעם לא עולה השאלה אם מדובר בקנוניה הרי שלמתלוננת יש מה להרוויח, מה למעשה מרוויחה המתלוננת?

מה שבוודאות ידוע היא שמתלוננות נתונות להכפשות קשות, עפ"ר הנטיה לצייר אותן כקלות דעת, או כל תיאור מקטין. כלומר יש לה הרבה מה להפסיד.... אבל הזויות הזו כמעט אף פעם לא מתקשרת.

תוך כדי ובעיקר לאחר המאבק עברתי כמה חוויות שהיו תרפויטיות מאוד – הצילום, התערוכה בהחלט היתה אחת מהן.

לא יכולה להצביע על משהו מיוחד שזה שינה בחיי, אך בהחלט הוסיף ותרם להרגשה לי לגבי כל ה"פרשה" הזו.

אני בהחלט אוהבת לציין, בהקשרים רלוונטים, שהשתתפתי בתערוכה הזו. זה מחזק, ומעניק תחושת יכולת, עמוד השדרה מורגש וברור יותר.

תודה. תודה רבה.

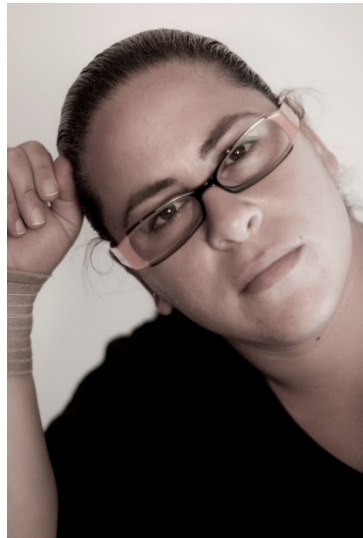
שרון

אליסיה והמצלמה שלה נתנו לי כוח, כוח להסתכל לעצמי בעיניים ואח"כ להפנות את אותו המבט לכולם, לכל מי שרק יסכים להסתכל לי בעיניים בחזרה.

לעמוד מול אליסיה והמצלמה שלה נתן לי חופש שכ"כ הרבה שנים חיפשתי, בלי להסתיר להתנצל או להתבייש, בלי להתחבא מהחברה בכלל ומעצמי בפרט.

להישיר מבט בפעם הראשונה בגאווה ולהסתכל על כולם דרך אותה תמונה .

אליסיה והמצלמה שלה נתנו לי את האפשרות לצאת מהצללים אל האור, לא להתבייש בזה שנאנסתי, לא להאשים את עצמי, לא לפחד לתפוס מקום

רוּן

כששמעתי על הפרוייקט ועל האופן שבו הוא מציג את הסיפור בלי לספר את הסיפור, חשבתי שלהשתתף בפרוייקט יכול להיות כלי מעצים ותרפויטי עבורי בהתמודדות עם הפגיעה שעברתי ולעזור לי בתהליך של קבלה עצמית.

בזמן הצילום עצמו הרגשתי טוב. בהתחלה היה בי משהו מאד כועס וקשה בתחושה ובמבט ולאחר כמה זמן אליסיה הציעה לי לחייך קצת והתמונות האלה עם החיוך הרבה יותר טובות בעיני ויש בהם עבורי מסר חזק שאומר לעצמי שאני יכול גם לחייך... למרות שבסוף בתערוכה הוצגה התמונה בה המבט שלי קשה

בשבועיים לפני התערוכה הייתי מאד בלחץ לקראת מה הולך להיות ואיך ארגיש שם. בפגישה שהתקיימה במרכז הסיוע כשבוע לפני התערוכה פגשתי בפעם הראשונה את שאר המשתתפים בתערוכה. ישבנו ביחד עם ערן האן ודיברנו על החשיפה והתערוכה. המפגש הזה היה לי מאד קשה. הרגשתי שאני סופג לתוכי את כל הכאב וההתעללות שהמשתתפים האחרים חוו, לא הצלחתי לדבר כמעט מרוב הכאב שחשתי באותו רגע.

עם החשיפה בתקשורת הרגשתי טוב, היחס של נועם ברקן הכתבת מידיעות היה מאד חיובי ואוהד. הרגשתי שהצלחתי להעביר מסר של העצמה בלי להכנס לשום פרטים 'צהובים' או מטרידים.

בשבועות ובחודשים אחרי התערוכה התגבר אצלי הדיכאון לאפיזודה חמורה שנמשכה מספר חודשים. הרגשתי שוב ושוב שהכאב של הפגיעה מהילדות חוזר ומציף אותי ושאני לא מצליח להשתחרר מהמקום הזה של הילד הפגוע והכואב שנושא את הסוד של הפגיעה לבד.

לאחר הכתבה בעיתון קיבלתי תגובות מאד מחזקות מהסביבה. אנשים בעבודה שאין לי קשר יומיומי איתם נגשו אלי ואמרו לי כמה שהכתבה ריגשה אותם וכל הכבוד על כך שהסכמתי להחשף וכמה שזה חשוב. אני לא בטוח איך אני מרגיש לגבי זה עדיין.

התגובה מהמשפחה שלי (אמא ואחיות) הייתה מאד קשה עבורי – הן בחרו להתעלם לגמרי מכל הסיפור וכשניסיתי לדבר עם אמא שלי על זה היא לא הייתה מסוגלת. אחיות שלי התעלמו לגמרי מכל הסיפור. זה החזיר אותי למקום בו הייתי ילד ולא סיפרתי לאף אחד על מה שקורה וגרם לי להרגיש בדידות וריחוק. אפשר לומר שהתגובה שלהם פגעה מאד ביחסים שלנו ומאז התערוכה כמעט אין לי שום קשר עם האחיות שלי וזה מעציב אותי.

הילדים שלי היו מקסימים בתגובה שלהם ואמרו לי שהם גאים בי ואוהבים אותי.

אני מרגיש מאד חצוי לגבי ההשתתפות בפרוייקט.

מצד אחד זו הייתה חוויה שבאמת העצימה וחיזקה אותי. החשיפה בפייסבוק ובעיתון גרמה לאנשים במצוקה לכתוב אלי ולהגיע למרכז הסיוע וזו תחושה מאד טובה עבורי שמישהו שכואב ופגוע החליט לפנות למרכז הסיוע. זו הייתה בעצם המטרה הכי חשובה בהשתתפות בתערוכה עבורי, להעביר את המסר שיש לאן לפנות ויש ממי לקבל עזרה.

מצד שני אני מרגיש שכל התהליך הציף אצלי את הטראומה מחדש בצורה שלא הייתי מסוגל להתמודד אתה. הדיכאון שלי מאד החמיר. היחסים שלי עם אחיות שלי כמעט לא קיימים וזה מעציב אותי. יש בי מחשבות שאולי לא הייתי מספיק חזק בשביל לקחת חלק בפרוייקט החשוב הזה.

היום כמעט שנה אחרי התערוכה, אני מבין יותר כמה שהדרך להתמודדות
וקבלה עצמית היא דרך ארוכה שאין בה פתרונות קסם שמופיעים באופן
מייד. ההשתתפות בתערוכה הייתה צעד משמעותי בדרך הזו, גם עם כל
הקושי שהיא הציפה, אני מרגיש שזה צעד משמעותי ומועיל.

ענת

למה בחרתי להצטלם לתערוכה...אני עד היום חושבת שהתערוכה בחרה בי.

אחרי שנים של טיפול פסיכולוגי ולעיסת התקיפה המינית מכל הכיוונים הרגשתי שעדיין חסר לי משהו, משהו חיצוני שלא אצליח למצוא או להגיע אליו בין ארבעת קירות הקליניקה, ואז הגיע אליסיה. מקריות? אני לא כ"כ בטוחה...

נתקלתי בפרסום של אליסיה על הפרויקט בפורום בתפוז ומשהו זז לו אצלי בפנים, למרות ואולי בגלל החששות ולא מעט הפרפרים שהסתובבו לי בבטן ואפילו לילה לבן אחד החלטתי להעז ולצאת מארון הבושה והפחד, שלחתי לאליסיה הודעה.

הדבר היחיד שהיה יכול לעמוד ביני לבין להיות חלק מקבוצת הנשים המדהימות האלה הייתה המשפחה הגרעינית שלי, לא ידעתי איך יגיבו לזה וגם אחיותי הקטנות לא ידעו על הפגיעה-אצטרך לספר להן... המשפחה קיבלה את זה כדבר הכי טבעי והם אחד הדברים שעמדו מאחורי כל הדרך.

בדיעבד זה פתח עבור משפחתי דרך ומקום לדבר על זה, להתמודד עם הפגיעה שלי.

הפגישה הראשונה עם אליסיה בבית קפה הייתה מאוד נעימה, פעם ראשונה שלא התבקשתי לספר את הסיפור שלי ולהגיד איזה סוג של פגיעה עברתי, פשוט התקבלתי ברוך ואהבה.

אליסיה לא שאלה שאלות ולא חיטטה (כמו שבד"כ הרגשתי מאנשים שרוצים לדעת ולשמוע)

לעמוד מול המצלמה כבר היה סיפור אחר עבורי, אני לא אוהבת להצטלם, אני לא מרגישה בנוח מול מצלמה, חשופה כ"כ. התמונות שיש לי באלבומי

התמונות מועטים מאוד-מבחירה.

נפגשנו פעמיים עד להשגת התמונה "המנצחת".

במהלך הצילומים עצמם הרגשתי מוזר, מוזר לעמוד מול המצלמה, זה לא בא לי בטבעיות וסביר להניח שאם זה היה למשהו אחר לא הייתי ממשיכה עם זה אבל המטרה הייתה חזקה בראש שלי, לחשוף, להיחשף, להעז, להיות נוכחת ולא עוד ש' או דמות מפוקסלת.

אחרי כל פגישת צילום עברנו על התמונות ביחד ולא הצלחתי למצוא את התמונה שתעביר את מה שאני רוצה שיעבור בראש לכל מי שישתכל עליה, עלי. היה לי מוזר מאוד לראות עשרות תמונות "שהכוכבת" בהן היא אני. אליסיה בחרה מספר תמונות ומתוכן בחרנו את הנבחרת.

ההשפעות שהיו לתערוכה עלי היו חיוביות, קיבלתי הרבה מחמאות וחיזוקים מהמשפחה ומהחברים על האומץ והתעוזה, הרגשתי חזקה וגיבורה עצם ההשתתפות בתערוכה, מצאתי את עצמי בסיטואציות שפשוט אמרתי תעשו עלי גוגל ותבינו, כלי שלא היה לי לפני ובמשך שנים הייתי צריכה להיות וורבלית (דבר מאוד קשה עבורי), הפסקתי להסתתר ולהחביא את החלק הזה בי ואת ההשפעה שלו עלי.

ההחלטה להצטרף לפרויקט עשתה לי רק טוב, טוב פנימי שלא יכולתי להשיג ממקום אחר, לקחתי שליטה בעזרת אליסיה והתמונה הענקית שלי, ככל שהרגשתי חשופה הרגשתי טוב יותר, מועצמת, דבר שניסיתי להשיג שנים בטיפול.

ההשתתפות בתערוכה פתחה עבורי ועבור משפחתי וחבריי ערוץ תקשורת שלא היה שם לפני, מי מדבר או שואל על פגיעה מינית?!

כמעט לכל תערוכה הגעתי, עמדתי והסתכלתי על פני האנשים שהסתכלו עלי, בחנתי את המבטים שלהם בזמן שהם בחנו את התמונה שלי.

לא סתם אומרים שתמונה שווה אלף מילים! במקרה שלי כמה מיליוני מילים.

לילך

אני פניתי אלייך, אליסיה, דרך מודעה שפורסמה בעיתון "לאישה" המזמינה נשים שנפגעו מינית להצטלם בפנים גלויות לתערוכה.

הייתי בתחילתו של תהליך היציאה עם הסוד הנורא מהילדות. הרגשתי מלאה עוצמות וכוח אבל גם מבולבלת מאוד. מאמינה בעצמי אבל גם לא יודעת מה יהיה מחר. בטוחה באמהות שלי ובמשפחה שלי אבל גם מתה מפחד שהם ישלמו מחיר חברתי...

הרגשתי שיצאתי מגיהנום שנמשך מעל 30 שנה אבל עדיין לא מרגישה את החופש המיוחל.

את הקשבת לי, הענקת לי תחושה של אמון, פינית לי את כל הזמן שאזדקק לו, ובהמשך הזמנת אותי גם להצטלם בסטודיו שבביתך. רציתי להרגיש גיבורה, הייתי זקוקה להערכה, רציתי להוכיח לכל העולם שלא אתבייש עוד, שלא אסתיר את האמת. זכיתי לחוש מיוחדת, חשובה, מועצמת ומעצימה.

חלמתי שהתערוכה תופיע בכל הארץ וגם המניאק שאנס אותי וכל חבריו ותומכיו יסתכלו לי בעיניים ויתביישו לפחות עוד שלושים שנה שהגנתי עליהם בסוד שלי.

הייתי שמחה לחזור על כל התהליך של ההיכרות והצילום, הפעם עם תסרוקת ואיפור.....

נפגשנו היום, יום מיוחד וחגיגי עבורי, בדיוק היום בו ילדתי את רוני בת הרביעית לפני אחת-עשרה שנים יום בו נשבעתי לעצמי להיות אמא טובה , ורגועה יותר. בכך, לראשונה בחיי בחרתי לשים את עצמי במרכז, לדאוג ,

לטפל, להקשיב לגופי. לקחתי חופש של שנה שלמה, התכנסתי בביתי עם בתי התינוקת, פניתי לטיפול נפשי, יצאתי ללימודים באוניברסיטה והגשמת את עצמי. ביום זה רציתי לגאול את עצמי מייסורי הסוד הנורא, להקיא אותו החוצה, עליתי עליה קשה כדי להיפגש עם הדמות הטיפולית הראשונה שהיתה זמינה לי, נעתקה נשימתי בדרך אליה ולא היה אכפת לי אפילו למות.

היום שאלת אותי, אליסיה, מה קרה מאז שנפגשנו לראשונה סמוך כל כך לפריצת הלבה הבושרת מתוכי. החזרת אותי ברגע אחד לתחושות העבר, לתחושת הדחיפות הזו, לקושי להבין מה קרה לי ואיך זה השפיע על חיי אבל עם הרצון החזק לשים את עצמי מול המראה, מול המצלמה, להתבונן לתוך עצמי, להיות במרכז.

אני זוכרת שמייד כשנפגשנו בחרתי לספר לך את כל סיפור הפגיעה המינית, האונס המתמשך שחזר על עצמו כל שלושה שבועות במשך שנים רבות מכדי שאזכור מתי זה התחיל. אני זוכרת מתי זה נגמר- ברגע שהחלטתי לבחור ולחמוק, ברגע שהחלטתי שזה כבר יותר מדי עבורי. לא היה לי על מי להישען, לא חשתי ביטחון בעולם המבוגרים, לא היה אחד בהם מלבד אמי שהאמינו בי, אבל גם היא היתה חלשה ונזקקה לתמיכה שלי. ידעתי שכל חיי תלויים בי בלבד.

כפרצתי עם הסוד הנורא ועוד העזתי להצטלם אצלך - לא פחדתי עוד, רציתי להראות, רציתי לספר לכל מי שמוכן לשמוע מה עבר עליי במשך כל ילדותי, הייתי מוכנה לשלם כל מחיר על החשיפה, וזו הפעם הראשונה והיחידה שזכיתי ב"פיס". זכיתי לתמיכה אדירה, נישאתי על כפיים, המשפחה שלי כולה, הקיבוץ כולו התחיל לראות אותי. ואני הרמתי דגל גדול, ענק שהיה כתוב בו - "אני פה! תסתכלו עליי!". ירדן, הבכורה החכמה

והרגישה שלי זכתה גם היא להשתחרר מפחדים ומחשבות שליוו אותה למשך כל ילדותה המוקדמת באשר לשאלה "למה אמא שלי כל כך מפחדת, חרדה, שומרת".

כשנפגשנו לראשונה, אנחנו, את אליסיה ואני- עוד הייתי בתחילת הדרך, למדתי לכעוס, אך לא יכולתי להיות משוחררת מהכעס, רציתי לחוש חופשייה אבל לא ידעתי איך מגיעים לכך, השתוקקתי לשמוח ולא ידעתי את הדרך אבל החלטתי לא לפחד יותר! להיות אני או למות....

מאז עברתי דרך ארוכה, דרך חתחתים בה לא היה ברור לי אם אצליח להגשים את משאלותי לחיים טובים ושלווים יותר. פגשתי אנשים טובים וחכמים שידעו לתת לי יד וללכת איתי אט אט בדרך הטיפולית הקשה. דווקא כשלא השתוקקתי לחברים - זכיתי לחברי אמת שאוהבים אותי. חברים שידעו לתת לי כל אחד בתחומו ולקבל ממני אהבה אמיתית. חברה אחת קרובה ידעה אפילו להצביע על הייתרונות שיש בפגיעה המינית, לפתח את המנגנון הטבעי של ההתנתקות הרגשית מהגוף בשעת מצוקה ולהפוך אותו לכלי בידיי ובשליטתי. באמצעות ההיפנוזה הרפואית שלימדה אותי במשך שנתיים אני שולטת בחיי! אין זה מובן מאליו....אני נמצאת כשמתאים לי ומתנתקת כדי לישון, כדי להירגע, כדי להשתחרר לרגע מכאב וממצוקה.

החשיפה מול המצלמה שלך הייתה קשה לי בהתחלה, לא הצלחתי לחייך, לא אהבתי לגמרי את התוצאה, הרגשתי פחות יפה מהאחרות אך זכיתי ליום אחד מני רבים שבאו אחריו ששמתי את עצמי במרכז. בהמשך כשהתערוכה המשיכה להציג הייתי גאה לומר שוב ושוב- "גם אני פה בגיבורות! תראו אותי! תביטו לי בעיניים!" - זה היה ניצחון! לא התביישתי עוד, לא חשתי אשמה.

נדמה לי שהיום פגשת אותי משוחררת יותר, פנויה, קשובה ובעיקר שמחה. היה לך חלק חשוב ומשמעותי בתהליל הזה של החזרה מהגיהנום.

בהערכה ענקית

מאז נפגשנו לראשונה שאלו אותי אנשים רבים ביניהם המטפלת היקרה ברברה ממסלן, אם נכונה הייתה לי החשיפה. בהתחלה לא הייתי בטוחה.... עשיתי זאת מתוך תשוקה להיראות, להישמע, להצליח בעיני עצמי.

התשובה שאימצתי לי הייתה שהכי נכון היה לי להיוולד לחיים אחרים, ללא הפגיעה עם סיפור של ילדות שמחה, ובריאה. אני זוכרת אילו "כלים" תודעתיים עזרו לי לשרוד- מצצתי אצבע עד גיל מאוחר ודמיינתי שאני בעולם טוב יותר. דמיינתי עולם שמח, צחקתי בלב פנימה ולא חייכתי בחוץ, הייתי ילדה מבוהלת מאוד ועצובה. אני חושבת שהדמיון וחוש ההומור הצילו את חיי ואלו יכלו לבוא לידי ביטוי חיצוני רק לאחר השחרור מהכלא של הסוד, ובזכות החשיפה.

לא הגעתי לפתיחות החגיגות של התערוכה, או למפגשים עם השותפות האחרות, הגעתי עם חברה קרובה והשתהיתי כדי לבכות על ילדותי שאבדה. לא הרגשתי פנויה וחזקה מספיק לשמוע ולספוג סיפורים אחרים. (סיפורה של מורן נודע לי רק לאחר מותה וטלטל אותי לתקופה ממושכת.)

היה שלב מקדים לחשיפה הראשונה, שנים רבות קודם לכן. עם קיום היחסים המיניים שבאו מתוך בגרות, רצון ואהבה גיליתי לגדעון את הסיבה לבהלה הפתאומית שתקפה אותי וביקשתי מייד לשמור את הסוד. חשוב היה לי לא להיעזב, להיראות בעיניו "שלמה ובריאה" ולא טמאה. מאז גיל 14 ועד היום אנחנו צועדים יד ביד כשאני מנווטת את תשוקתי להיחשף, להישמע ושלו מאידך גיסא- לחיות בשקט ובשלווה. אני חוזרת פעמים רבות נסערת והוא זה שמאפשר לי את הביטחון והשקט, את הזמן להירפא וללקק את פצעי.

יואל

ברגע שפנו אלי וסיפרו לי על הפרוייקט, לא הססתי, כי ראיתי בו הזדמנות שלא יכולתי לפספס. הרגשתי שחובתי להיות שם, להראות את עצמי, להיחשף מבלי להיחשף, להראות שעם ולמרות הכל יש חיים לאחר הפגיעה. רציתי לתרום את החלק שלי כדי להעלות את המודעות, לעזור לאחרים לשבור את מעגל השתיקה, ואולי גם הילחם בתופעה.

כשהגעתי לכפר סבא, ופגשתי את אליסיה, הייתי לחוץ. אליסיה היא אישה מלאת אמפטיה וקשובה מאוד. בזמן הצילומים זה לא היה פשוט. זכור לי שאליסיה הדריכה אותי לגבי להסתבל אל המצלמה, לשבת ישר, להרשים את הכתפיים, וכל מיני דברים שבדיעבד אני יודע שעזרו להגיע לצילום מושלם, אבל גם עורר בי סוג של "כמה קשה לי וכמה כבד לי" מהבחינה שלי עם עצמי. כמה עוד הפגיעה כבדה עלי וכמה קשה לי עדיין להסתכל לעיניתי של המצלמה ולומר "נאנסתי". לאחר שיצאתי משם הרגשתי משוחרר ומפוחד גם יחד.

כשהתערוכה נפתחה רשמית, נכנסתי לשם עם עוד שלושה אנשים, שתי חברות וחבר. פגשתי שם אנשים, הצטלמתי עם עצמי, ואני חושב שעשיתי מאמץ אדיר כדי להיות במגע עם אנשים. כשהתחילו הנאומים, נשברתי ופרצתי בבכי. זה כבר היה יותר מדי. נכנסתי שוב אחרי שנרגעתי רק כדי לומר שלום.

שאלתי את שלושת האנשים שהיו איתי מה הם רואים בתמונה. אמרו לי אומץ, אדם שחיוו לא היו פשוטים אך הצליח להמשיך הלאה, אדם שלא מתבייש לומר את האמת לעולם. כשפרצתי בבכי אחת הגיבורות יצאה אחרי ובאה לנחם אותי. היא אמרה לי שגם היא נשברה כשראתה את עצמה מצולמת. אני לא הייתי אחד מהם שהתקשורת בחרה לדבר איתי,

אז אני לא יודע עם התמונה שלי הופיעה מחוץ לתערוכה או לא. אז עד כמה שידוע לי לא הייתה חשיפה בתקשורת.

לא ממש קיבלתי תגובות מהסביבה. אני חושב שבא מזה שלאנשים בכללי קשה להתמודד עם עובדות כואבות כאלו. אבל אף אחד לא נתן לי תגובה שלילית.

הרבה דברים השתנו בחיים שלי אולי כתוצאה מהשתתפותי בתערוכה. למשל, אחרי דיונים סוערים עם המטפל שלי, הוא אמר לי משהו שאף פעם אף אחד לא אמר לי, וזה השינוי בביטוי "לדבריו", המתאים לשפה המשפטית. אבל טענתי פעם אחר פעם איך אני אמור להרגיש כשאלה שמטפלים בי סקפטים לגבי מה שעברתי, ומטילים ספק במה שאני אומר שהיה? איך אני יכול לסמוך כשאתה לא סומך עלי ואתה לא מסוגל לשים את החותמת שלך אחרי שתכתוב "יואל עבר התעללות מינית"? אמרתי את אותו הדבר לפסיכיאטרית שלי. הטענה העיקרית שלי הייתה שהם ממשיכים לפגוע בנו כדי לא להסתבך עם וכאשר יהיה משפט או משהו, ולא שמים לב שהם בעצמם ממשיכים עם המעגל הזה של "ספק שקרה", שפוגע הרבה יותר מכל דבר אחר בעיניי. שאלתי את המטפל שלי מה הוא יגיד אם מזמינים אותו למשפט להעיד על למה הוא כתב שעובדתי אני נפגעתי ומי יהיה העד שלו, והוא חייך ואמר לי "אתה העד שלי". בחיים שלי בכלל, אני עובר תקופה מאוד לא קלה כבר הרבה זמן עקב הורדה מינית שסבלתי ממנה במקום העבודה האחרון שלי, וכל דבר מעורר בי חשדות, כאס, עצב, כאב, חרדות וכו'. מתנהל מפשט לגבי זה, כי תבעתי גם את המטריד וגם את מקום העבודה. דבר שכן השתנה לאחרונה זה שאני יותר פתוח לתת אהבה. עדיין קשה לי לקבל אותה, ועדיין מכעיס אותי שקשה לסמוך על הצל של עצמי. אבל ממשיך הלאה.

ושוב תודה אליסיה. תודה על עצם שאת קיימת. תודה על זה שאת מלווה
אותנו מהמקום שלך ומחפשת את השינוי התפיסתי ההרסנית של החברה
בכלל. פשוט תודה.

יואל

אני מנסה לחשוב מה לכתוב כדי שיעביר לך בדיוק את תחושות החוויה של הצילומים והתערוכה. קצת קשה לי אבל בכל זאת אשתדל.

לגבי הפגיעה, אני יכול לומר שהיא הייתה לפני הרבה שנים, הייתי אז ילד, והיו לי אבא ואמא, ולא ידעתי שקיים בעולם עוד גבר שיהפוך ביום אחד ל"אבא" שלי. הוא עזב אותנו, או שהעזיבו אותו אחרי שהתלוננו עליו במשטרה, כשאני הייתי עוד תינוק. היה לי אז אח, גדול ממני. אחי הגדול נפטר מדלקת קרום המוח כשהוא היה בן 4 וחצי. אני הייתי אז בן שנה וחודש. כשהייתי בערך בגילו, אבא ביולוגי שלי החליט שהוא רצה לראות את הילד שלו, שזה אני. בהתחלה הפגישות היו אצלי, בחדר שהיה לי. אחרי זה נתנו לו לקחת אותי "לטייל", כי התנהג בסדר. ושם התחילה סדרת התעללויות מצדו שנמשכה 3 שנים לערך. גם כן התעללות מינית.

עד גיל 24 לא יכולתי לדבר על זה. עם אף אחד. אבל בגיל 24 הכל התפוצץ לי בפרצוף. רצף של סיוטים ופלשבקים דרדרו אותי לתהום, ואושפזתי בפעם הראשונה בחיי בבית חולים פסיכיאטרי. שם דיברתי לראשונה על מה שהיה. כבר לא יכולתי לשתוק יותר, וכבר הרגשתי שאין לי מה להפסיד. כבר לא היה אכפת אם אני אחיה או אמות. ה"משחקים" שלי עם המוות התחילו מוקדם יותר, עם הניסיון הכי קרוב להצלחה כשעוד הייתי בתיכון. גם כן נכנסתי לסמים, קלים וקשים באותה תקופה, אך לא התמכרתי, כי פחדתי לאבד שליטה, בלי להבין לגמרי למה אני כל כך פחדתי מלהתמסר לדבר היחיד שהיה מפחית את הכאב, כאב שבזמן התיכון לא ידעתי בדיוק לאן לשייך, ונהיה ברור רק בגיל 24.

נלחמתי, בעיקר עם עצמי, מלחמה שהייתה נראית אבודה מראש. הפצעים נפתחו לרווחה והדימום היה בלתי פוסק. והמשכתי, איך שיכולתי, איך שעשיתי כל שנים האלו שגם המשכתי, או ליתר דיור שרדתי.

זמן עבר, עליתי ארצה, אולי בתקווה שבמקום כל כך רחוק הכאב, הבושה, האשמה, ההרס עצמי יעלמו, אבל כולנו יודעים שלא כך הדבר. היו לי תקופות טובות יותר, היו לי תקופות טובות פחות, אבל המשכתי עם הגשמת החלום שלי שהיה לחיות בישראל. כן, הייתי ציוני מגיל צעיר, ותמיד אמרתי שארגנטינה היא רק לתקופה, אבל מקומי נמצא כאן, בישראל. הייתי בן 27 כשעליתי.

היו תקופות שהייתי בטיפול תרפואי ולרוב גם פסיכיאטרי. יש לי מחלה ביפולרית, שכוללת הפרעה באישיות גבולית, וגם PTSD. כששמעתי על הפרוייקט "נראים" אמרתי שאני חייב להיות שם, שאני חייב להשאיר לדורות הבאים, לאנשי טיפול, וכל מי שפועל למיגור התופעה של התעללות מינית, את ה"ירושה" שלי, כאחד שעבר את הגיהנום, כאחד שמתמודד יום יום עם התוצאות של הפגיעה, כאחד שעם ולמרות הכל מתעקש לחיות, ומחפש כל דרך אפשרית כדי שהחיים האלו יהיו כמה שיותר נסבלים. ואני אומר נסבלים כי אני כבר לא משלה את עצמי שיהיו לי חיים מאושרים, כי מישהו דאג לגנוב ממני את התמימות, את השמחה, את התשוקה לטוב, ובעיקר את האמון באחרים, וגם בעצמי. אז פגשתי אותך, אישה מדהימה שהחליטה שלנשים וגברים ששרדנו פגיעה מינית תהיה נוכחות נצחית.

לא היה קל בזמן הצילומים, לא היה קל להסתכל לעינית של המצלמה, לא היה קל להרגיש חופשי ומשחרר, כמו שנתת לי להבין כל פעם שהערת לי לשחרר את הכתפיים ולהסתכל אל המצלמה. הכובד היה נוכח, והביטוי שלו היה על הכתפיים שלי. הבושה והפחד היו נוכחים גם הם, והביטוי שלהם היה הניסיון לא להסתכל ישר למצלמה. אך יחד איתך הצלחנו להגיע לתוצאות מדהימות. הסבלנות, האמפתיה. ההבנה שלך גרמו לי איכשהו להתמסר למצלמה, ולך, ולספר מבלי לדבר את הסיפור שלי.

שנייה אחת והעיניים וכל כולי היו שם בתוך המצלמה וכל החיים שלי בשנייה אחת הפכו לתמונה שמסכמת את העבר ואת ההווה, ואולי גם חלק מהעתיד.

והגיע היום של התערוכה, לה חיכיתי בקוצר רוח. לא חששתי, לא פחדתי, לא הססתי. לפני זה הייתה לנו פגישה עם שאר הנראים, ושוחחנו על התערוכה, משמעותה, הפחדים שלנו לגביה. אני חושב שפגישה זו עזרה לי גם להגיע יותר מוכן, אם אפשר לקרוא לזה ככה, כי אני לא מרגיש שאני לגמרי מוכן כשמדובר בחשיפה.

ביום של התערוכה הגעתי אליה עם חבר ושתי חברות. הכל היה טוב, אפילו דור צילם אותי ואותי בתמונה שלך. ואז הגיעו ה"נאומים" וברגע זה הכל קרס עלי. אני חושב שברגע שנאמרה המילה "הגיבורים" אני פשוט נשברתי. הרגליים התחילו לי לרעוד, והבכי יצא במלואו הכוח. הייתי חייב לצאת משם. בכיתי ובכיתי, אולי כי סוף סוף היה תיעוד של החיים שלי שבשנייה אחת המצלמה שלך קלטה, אולי כי נתתי לעצמי להישבר בידיעה שהייתי במקום בטוח, סביב אנשים שלא ישפטו, שלא יטילו ספק, שידו שאני שם.

במבט לאחור, אם היית שואלת אותי אם אני רוצה לעשות את זה שוב, אני חושב שהתשובה תהיה "כן חד משמעי". אני לא אשתוק יותר, אני לא אשם במה שהיה, אין לי ממה להתבייש. כל זה כמובן אומר השכל הישר שלי. בפנים הסיפור הוא אחר.

בסופו של דבר, אני חושב שלהשתתף בתערוכה היה אחד הדברים המשמעותיים שעשיתי בחיי כדי לרפא את עצמי, למרות שאני לא מאמין בריפוי מלא. אבל כן יש משהו מאוד חזק בלעמוד מול המצלמה ולתת לאחרים להסתכל אלי בעיניים, שהן החלון של הנשמה. הנוכחות הזאת שנוצרת בעזרת הצילום היא אמירה ברורה, כמו צעקה אפילו, שהנני, לא

שברו אותי לגמרי, הנני כאן, ואתם תדעו שאני רק הייתי עוד אחד שנפל קרבן. יש עוד מאות כמוני, ואני אחד שנותן להם גם קול, גם נוכחות, ומספר את סיפורם במבט אחד, בתנוחה אחת. בשביל אלו שאין להם קול כי עוד לא העזו לדבר על זה, בשביל אלו שלא נמצאים כבר איתנו כי נשברו עד הסוף, ובשביל עצמי, שנלחם יום כדי לא להישבר עד הסוף, כי לטוב ולרע, אני עוד חי, אבל כאשר יגיע יומי, התמונה תישאר כעדות, כירושה. כי חייבים לעצור את מעגל הזה של התעללויות, ובעיקר, כי חייבים לשבור את מעגל השתיקה, מעגל שרק מביא הרס ואבדן. אז תודה אליסיה שעשית את זה למעני ולמעננו.

באהבה גדולה

חגי

להאמין לעצמי? זה הרי לא באמת קרה.

פשוט לוותר לעצמי. הנה אני כועס ומותר לי כי פגעו בי. אבל בעצם זה מעולם לא קרה. לא בעולם הזה לכל הפחות. יש למחוק את הכעס או לכל הפחות להתעלם ממנו

לא זה לא קרה כי אחרת הייתי זוכר. אני זוכר קצת שברים שצצים מדי פעם מלווים בתחושה בלתי אפשרית. כמו ליפול בחלום אבל למשך ימים שלימים.

מכירים את התחושה הזו שהיד נרדמת. אתה יודע שאתה נוגע בה כי אתה רואה את זה אבל לא מרגיש כלום. אותי זה תוקף במיטה. אני יודע שאני זז מהר ושאני אמור להיות מכל העניין. אני יודע כי אני רואה איך בסרטים כולם נהנים מזה, כי כולם מדברים על הדבר הכי מענג שבן תמותה ידע וידע. אני רואה איך כולם משבחים את המעשה הזה נטפלים אליו בלא הבחנה פוגעים שוברים לבבות זה אמור להיות חוויה שאי אפשר לשכוח. אני שכחתי ומנסה לשכוח כל פעם מחדש. לא הפעם. לחשוף את עצמי. לשים שם הכל גם במחיר של בחילות במשך זמן בלתי משוער. לא אכפת לי. אני אפחד אבל בעניים פקוחות. אולי ינוקרו כמו שמשון אבל יפילו ביחד איתם את מי שצריך. אני אחזיר מלחמה אפילו שאני משוכנע שהיא אבודה.

שברי זכרונות תוקפים אותי בלי שאזמין אותם. ילד ששוכב לבד בחושך. מצווה לשכוח אחרי שקרה שם מה שקרה. זעם ופחד משמשים בערבובייה. שילוב שיכול להיות כזה שאולי ישלוף את התמונות החוצה ואני אראה אותם ביחד איתכם. אתם חושבים שאני מדבר אליכם כקהל. טעות. אני מדמיין את הקהל הזה מאז. רוצה שיהיו עדים – שיגיעו ויעידו שאני לא

משקר יותר. חשוף אבל דובר אמת. אז למי אני בעצם מדבר? פתאום אני יכול לראות את הקהל אבל לא להרגיש ממנו שום דבר.

ראיתי את אחת מהן שאני זוכר כרעה. אני לא יודע מה היא ידעה ואם היא עשתה לי דברים בעצמה אני רק יודע שהיא הייתה רעה אלי. הייתי באוטו שלי – זה שקניתי בעצמי מהכסף שלי. באתי להורים והיא הלכה שם מקומטת וערירית. רציתי לצאת ולקמט עוד יותר. חשבתי אולי זה יוציא את התמונות הללו שגם אני אוכל לראות ולהיזכר. – המחשבות האלה עשו רק יותר כואב בבטן.

האם כאשר איחשף אתם תדעו שיש לי סיבה? כל המוזריות שלי? השינה הקלה והקופצנית האכילה המוזרה, שלא מסוגלת להכניס לבטן דברים שהיו שם במטבח כי שם כנראה זה קרה. אתם תבינו אותי כשדעו את האמת? ואני, האם אני אצליח להבין? אז בעצם עכשיו אני דוחף את האצבע לפה. מקווה שאקיא את התמונות ונראה אותם ביחד. ואז ארצה לשכוח ולא אוכל יותר. אולי שם קו ההתחלה.

אל תדמו בנפשכם להמלט לביתכם.

במן מבט מתנשא ומרחם להרגיש שאתם הייתם אחרת. אתם לא. כל אחד ואחד מכם אשם. לא עשיתם כלום בשביל למנוע ממני להיפגע. ואם מנעתם אז מה עשיתם לאלה שהיו במטבח שם? - בסך הכך אתם מוציאים עליהם זעם אצור עצור מיום לידתכם. והכל במסווה של צדיקות וטוהר עצמי. - ואיך אתם יודעים שלא פגעו בהם גם? אל תחשבו שאתם יותר טובים ממישהו.

ומי שלא היה רגיש אלי ונגע בעצבים החשופים ואמר לי דברים למרות שביקשתי שיפסיק אבל הוא בשם המשימה שלו חשב שהוא יודע יתר ממני. דרס ונדמה בעיניו כצדיק.

ואני מי אני בכלל שאני אדרוש מכם משהו?! אולי גם אני עולה על כמה
עצבים שנשמטו מן הגוף עומדים עזובים וכואבים ואני דורך עליהם וברגל
גסה רומס את חצרי הלב?

לינור

~ 2008. שש שנים אחרי שהשתחררתי מהמחלקה הפסיכיאטרית בה הייתי מאושפזת מעל לשנתיים~

אני בת 24, מנסה עדיין לאסוף את השברים מהפגיעות המיניות שעברתי בחיי, עדיין רוצה למות ועדיין פוגעת בעצמי. משוטטת וכותבת בפורומים של נפגעות תקיפה מינית ואט-אט אני מבינה שלמעשה לא חטאתי במאום. שבאמת אין לי ממה להתבייש. ובעצם, ממה אני מסתרת?

בהודעה של אליסיה נתקלתי במקרה כשפרסמה מודעה באחד הפורומים, שבה נכתב שהיא מחפשת לפרוייקט צילומים שהיא עושה נשים שעברו תקיפה מינית ומעוניינות לספר את סיפוריהן דרך עדשת המצלמה. היה לי מוזר לקרוא את זה בתחילה. מה לנשים נפגעות ולמצלמה? אבל אז נזכרתי בצילומים שאני עצמי מצלמת. אחרי שהשתחררתי מבית החולים, המשכתי לפגוע בעצמי ובשלב מסוים התחלתי לתעד את הפגיעה, את החתך, התערך החדה נוטפת הדם, הבשר שנפער ואף את רגעי התפירה שבבית החולים. היה לי קל אחריך להסתכל על התמונות שצילמתי, שם הצלחתי להרגיש, משום שכשהבטתי על זרועי לא הצלחתי להרגיש שום דבר... הרגשתי שהתמונות שאני מצלמת מצליחות לספר את הסיפור שאני עדיין לא הצלחתי להוציא מהפה.

נפגשתי עם אליסיה בבית קפה בעזריאלי, ממש כמה מטרים מהמרפסת שבה כמה שנים לפני כן תפסו אותי אנשים כשישבתי על המעקה וחשבתי לקפוץ ללמטה. התרגשתי מאוד לקראת הפגישה עם אליסיה, שהייתה מאוד נעימה ומרגיעה. היא הסבירה לי פחות או יותר את הרציונל שמאחורי רעיון פרויקט הצילומים וזרמתי יחד איתה. הרגשתי שזה הולך לעורר תהודה גדולה ושמחתי כשגיליתי שאני הראשונה שאיתה היא

נפגשה בנוגע לפרויקט. החשש הגדול היה שלא תהיה היענות מנשים
נוספות. כי מי תרצה להיחשף?!

הדרך שעברתי עם אליסיה הייתה מדהימה והרגשתי איך בתקופה הזאת
אני מתהלכת כמו טווס. הרגשתי שאני צריכה להתגאות במה שאני עושה,
לא להתבייש וללכת בראש מורם. להישיר מבט לאנשים ברחוב ולהפסיק
ללכת בראש מושפל. ממש כמו שמביטים לתוך עדשת המצלמה. באותן
שנים התחלתי להעביר הרצאות שבהן אני מספרת את סיפורי האישי. את
ההרצאות חתמתי בכך שבקרוב הולכת להתפרסם תערוכה שלקחתי בה
חלק. סיפרתי על התערוכה בהתרגשות רבה.

באחד המפגשים, רגע לפני שהתחלנו עם הצילומים, הבאתי את אלבום
התמונות שלי וביקשתי מאליסיה שתביט בו. מדובר באלבום שאני לא
נוהגת להראות לאיש, אלבום שבו מצויות תמונות הפגיעה העצמית שלי
שתיעדתי. בזמן שאליסיה דפדפה בו, הבטתי בפניה, חיפשתי חלקיקי
גועל, חיפשתי סלידה, זעזוע. לא מצאתי אף אחד מאלה, להפך! מצאתי
רוך, אמפתיה, הבנה והמון כאב. אליסיה עברה את המבחן. אפשר
להתחיל בצילומים!

אחרי שהתמונה התפרסמה בכלמיני אמצעי תקשורת כאלה ואחרים,
התחלתי לקבל פידבקים מהסביבה. רובם היו תומכים, מעטים תהו למה
אני צריכה לפרסם את מה שעברתי ולדבר על זה, אבל הם כנראה לא
הבינו את משמעות הצילום ואת השפעתו החיובית עליי ועל הדרך החיובית
שסללתי לעצמי באותן השנים.

הקשר עם אליסיה התרופף עם השנים, אבל מדי פעם היא יצרה קשר כדי
לשאול האם ניתן לפרסם את התמונה בתערוכה כזאת או אחרת. כמובן

שתמיד הסכמתי, כי בחלוף השנים הצלחתי להבין יותר ויותר את חשיבותה של התמונה יחד עם הסיפור שעומד מאחוריה.

בהמשך נפגשתי עם שאר הנשים שהשתתפו בפרויקט הצילומים. את חלקן הכרתי, השאר היו זרות לי. המפגשים עימן היו מעצימים. בשונה מקבוצות תמיכה שבהן הייתי, במפגש עם הגיבורות הרגשתי את העוצמה הניבטת מעניהן, הערצתי את היכולת שלהן להישיר מבט, לספר את סיפור הפגיעה בפתיות ולא הסתרה. ושוב- הרגשתי שכולן, בדרכן, מחזקות ומעצימות אותי.

בחלוף השנים התפללתי שהשכן שפגע בי, יחד עם משפחתו, יתקלו בתמונה של גיבורות. אין לי מושג אם זה קרה או לא, אבל עצם המחשבה על זה גרמה לי באחד הימים להיתקל בו באקראי בבניין ולהתעמת איתו.

יצאתי מהתמונה הדוממת עם המבט החודר ומקפיא, והפכתי לאישה בעלת קול חזק ואיתן.

גיבורה בכל איברי.

דינה

אבא.

חשבתם פעם מה המילה "אבא" אומרת? מי זה אותו "אבא", מה המשמעות של זה?

עבורי, כילדה, למילה הזו הייתה משמעות אחרת.

כילדה קטנה, רציתי כל כך לחות אבא. אבא שדואג, אבא שאוהב, אבא שמקשיב, אבא שרואה אותי, אבא שמגן עליי, אבא ששומר עליי.

אבא. הורה. בוגרץ זו משאלה טהורה כל כך של כל ילדה וילד בעולם. ומה אם זה לא קורה? מה קורה לילדה קטנה שרק רצתה אבא, אבל הוא הפך מדמות שצריכה לגונן, למפלצת? כל מושג האבא מתנפץ. עולמי נחרב.

האיש הזה שקוראים לו אבא הפך לעריץ שתלטן שכופה את רצונו, נצלן בן זונה שמאיים על חיי, חונק, תוקף ומכריח. הוא לא היה מעולם אוהב, אבל הוא הפך לאויב ובשבילי זה היה כמו להיות בשבי של עריץ ואני, אני בכלל לא יודעת מי אני. יש לי אדון עליי, על נפשי, נשמתי וגופי. חירותי נשללה ממני לטובתו ולתועלתו. אני הופכת לשפוטה, מושפלת ומבוזה, שותקת וממלאת את תאוותיו ואת רצונותיו, כאבן, כפסל דומם, עומדת מולו חסרת אונים.

ילדה קטנה, מול מפלצת שמכונה אבא. מפלצת ענקית שהולכת לבלוע אותי.

והפחד, הפחד אוחז בכל כולי, אני אובדת עצות, משותקת ולא יכולה לזוז. והוא? הוא עושה בי כרצונו. ואני? אני רק רוצה למות.

חשבתי שכשמתים לא מרגישים. אבל הכל נשאר בגוף שלי, הגוף שלי זוכר הכל ואני רק רוצה שהכל ייגמר ויעלם. שיפסק הכאב הבלתי נגמר הזה,

הגרון שלי חנוק, אין אוויר בתוכי, רוצה לזעוק "הצילו", הוא הורג אותי ואני שותקת ומשותקת.

גופי הקטן לא יכול עליו. הוא נכנע, נדם, ויתר על החיים. ורק שהכל ייגמר כבר, אני רק רוצה למות...

שלומית

... את דליה פגשתי מחדש לפני כשלוש שנים, אחרי ארבעים ושלוש שנים בהן לא התראנו מאז עברה משפחתה להתגורר בעיר אחרת. לפני הרבה שנים חזרתי עם בעלי ובנותי הקטנות להתגורר בבית ילדותי שהיה סמוך לזה של דליה, וביקורה היה מעין חזרה לזיכרון היחד של אותם ימים רחוקים. ביחד הזה היה הרבה יותר מן הלבד, אך את זה דליה לא יכלה לדעת. היא ביקשה לשוב ולראות את הבית בו גרה, וכך עמדנו מחוץ לשיחי הגדר שצמחו פרא על חוטי התיך והתבוננו בחזית הבית שנשתמרה כמו בימים עברו.

“את זוכרת את המחסן שהיה בחצר?” שאלה. “אני זוכרת שפעם אבא שלי הזמין צבעי לצבוע את שער החצר...”

הדם קפא בעורקי וצמרמורת חדה עברה בגווי. ידעתי את המשכו של המשפט. שתקתי, דרוכה. “הוא עבד בתוך המחסן וקרא לי פנימה. הוא שאל אותי איך מביאים ילדים לעולם. אמרתי לו שאמא שלי סיפרה לי על כך וזא הוא אמר שהוא רוצה להראות לי ... הוציא את אבר המין שלו ודחף אותו בין רגלי... ואני רצתי החוצה וברחתי מהמחסן.” “סיפרת על כך למישהו?” שאלתי. “לא, אבל יותר לא הלכתי לשם עד שהוא גמר לעבוד אצלנו”.

פתאום, בגיל חמישים וחמש, בסיטואציה כל כך מפתיעה, הבנתי את שמעולם לא העלתי בדעתי: הוא נגע בעוד ילדות !!! אני לא היחידה !!! איני יודעת בכמה ואיני יודעת מה זה עשה להן. אבל אני כבר יודעת מה עשו לחיי כשלוש שנים, שהתחילו בערך בגיל ארבע וחצי, בהן הוא עשה לי את זה. הייתי קרבת לניצול מיני. הוא גר עם אשתו בשכירות בחצר של סבתא וסבא שלי, באותה חצר בה גרתי עם משפחתי עד שעברנו לבית משלנו כשהייתי כבת שש. איני יודעת מה נורא יותר, הידיעה שליוותה אותי כל

ילדותי ובגרותי, מרגע שהבנתי שקורה משהו אסור ומזויע שהטיל בי כתם מאיים, או עוצמת הפגיעה של הסוד שנצרתי בתוכי מרגע שעמדתי על מידת הנוראות והחרפה שבדבר.

הסוד, שסופר לראשונה בגיל שלושים, לבעלי, עת חזרתי להתגורר בבית בו גדלתי, כשהייתי כבר אם לשתי בנות קטנות, הוא סוד שלט סיפרתי קודם לכן לאף אחד. לא להורי ולא לאף אדם קרוב אחר.

המעשה והסוד, שזורים זה בזה, הפכו להיות המהלך המכונן של חיי בכל מובן כי "ידעתי" שאת הסוד הזה יודעים בני כיתתי שבוודאי סיפרו אותו גם לאחרים ... הם לא אומרים לי שהם יודעים ... אבל אני "יודעת" שהם יודעים ... בדבריהם, בצחוקם, במעשי המשובה הילדיים – אני "שומעת" את המה שהם יודעים ולא אומרים...

חופש גדול בין כיתה ד' ל-ה', ביליתי כל הבוקר אצל החברה הכי טובה שלי, תמר.

בצהריים פתאום נזכרתי שהבטחתי לאמא לחזור בזמן הביתה, והיה לי ברור שאני מאחרת כבר.

התחלתי לצעוד חזרה הביתה והחלטתי לחתוך דרך חצר בית הספר על מנת לחסוך ולקצר לי זמן הליכה.

שניה לפני שנכנסתי לחצר בית הספר (שהיה ריק בגלל החופש הגדול), ראיתי אדם הולך לקראתי ואז מסתובב וחוזר חזרה לתוך חצר בית הספר.

אני זוכרת מעולה את המחשבה "כמה זה מוזר שהוא הסתובב ככה וחזר חזרה", אבל לא ייחסתי לזה יותר מידי משמעות והמשכתי לצעוד אל עבר החצר על מנת לצאת ביציאה האחורית שקרובה אלי הביתה.

מאותו רגע שנכנסתי לשטח בית הספר, הדברים זכורים לי כאילו אני צופה בסרט מתח.

אני זוכרת מה הילדה לבשה, מה האדם לבש, איך היא הגיעה לשכב פתאום על האדמה היבשה, איך הוא איים עליה וכמה היא צעקה.

ואחרי זה יש לי פתאום שקט, כמה דקות ללא זיכרון של מה קרה בדיוק.

כמה דקות ששינו לי את החיים לגמרי ועדיין אני לא זוכרת כלום.

לא זוכרת כאב, קולות או ריח, כאילו איבדתי את כל החושים שלי באותם רגעים בחצר בית הספר.

אולי זה היה 10 דקות, 15 דקות ואולי אפילו חצי שעה- לא זוכרת שום תחושה.

ואז הזיכרון חוזר ואני זוכרת שהרגשתי רטיבות בין הרגליים, שהוא ניגב אותי ואמר לי לספור עד 100 ואז אני יכולה ללכת הביתה.

ואני זוכרת כמה אמיצה הרגשתי שספרתי רק עד 14, הרמתי את הראש וראיתי שאני שוב לבד, אז קמתי והתחלתי לרוץ הביתה.

רצתי כל הדרך הביתה, בוכה.

מבינה שקרה לי משהו איום ונורא אבל לא ממש מבינה מה קרה.

איך ילדה בת 10 יכולה להבין מה קרה????

אחותי הגדולה הייתה בגינה של הבית ושמעה אותי בוכה מקצה הרחוב.

לפני כמה שנים, אחרי שבחור זרק אותי והתקשרתי לבכות לה באמצע הלילה, הבנתי ממנה, שכל פעם מאז אותה יום, כל פעם שהיא שומעת אותי בוכה, הבטן שלה מתכווצת מבפנים.

ואז התחילה ההמולה, פתאום כולם הגיעו הביתה, פתאום יש שוטרים בבית ואני יושבת לי על הספה בסלון ולא לגמרי מבינה מה קורה.

אבל איך ילדה בת 10 יכולה להבין מה קרה????

שנים ידעתי שנאנסתי אבל עדיין לא ממש הבנתי מה זה אומר.

זה הפך להיות משהו שקרה בעבר ולא מדברים עליו ולא מתעסקים בו ולכן זה לא באמת משהו שקרה.

במהלך הצבא, הלכתי לגניקולוג על מנת לקבל גלולות.

הוא בדק אותי ושאל "האם מעולם לא קיימתי יחסי מין?" ובאותו רגע זה היכה בי, כל מה שהדחקתי במשך כל השנים וכל מה שהצלחתי לומר זה "לא, אבל נאנסתי כשהייתי קטנה".

עד היום אני זוכרת את הפנים הלבנות של הרופא.

ואני חושבת שבאותו רגע פתאום הבנתי מה חוויתי בתור ילדה בת 10.

ההתמודדות עם העבר התחילה בעצם רק בגיל 18.

ניסיתי סוגים שונים של טיפולים לאורך השנים, ידעתי שאני צריכה לטפל בחור הזה שקיים לי בחיים, אבל כל המטפלים ניסו להגיע איתי למקום שאני פותחת את מה שקרה ומדברת על זה עם ההורים שלי.

ולא הסכמתי.

כי כל פעם שרק ניסיתי לדבר על זה עם ההורים שלי, הבנתי כמה קשה להם להתמודד עם זה, כמה כאב ובכי היה כל פעם שרק ניסיתי להעלות את זה ופשוט לא יכולתי להכאיב להם יותר.

"אם אין אני לי, מי לי"- ככה הרגשתי מאז.

אני הכי חזקה, אני היחידה שיכולה לעזור לעצמי ושהכול יהיה בסדר בסופו של דבר.

באחת השבתות שהייתי אצל הורי, דיפדפתי בעיתון "לאישה", הייתי בדיוק בתהליך פרידה מבעלי והרגשתי שאני צריכה איזה פרויקט שיחזיק אותי מעל המים.

ואז נתקלתי בכתבה על פרויקט "גיבורות" וכל כך התחברתי לרעיון.

לא מוכנה להרגיש אשמה יותר במה שקרה לי, לא מוכנה להסתיר או להדחיק, אני רוצה להוציא את זה מתוכי אבל ממקום של כוח ולא ממקום של חולשה.

המפגש עם אליסיה היה נעים כל כך.

הרגשתי שאני יכולה לומר הכול בלי מסננים, שאני יכולה לבכות ויכולה לכעוס ובעיקר יכולה לנסות להתחיל לאהוב ולסלוח לעצמי.

כשאליסיה שאלה מה המשפט שאני רוצה שיהיה יחד עם התמונה שלי, זה היה לי כל כך ברור.

"אם אין אני לי, מי לי" - זה מה שאפיין אותי כל השנים לטוב ולרע, זה הרי מי שאני.

לא סמכתי על אף אחד שיעזור לי, ידעתי שרק אני יכולה להגדיר מי אני ומה אני.

לתערוכה אזרתי אומץ והזמנתי את כל המשפחה שלי.

כולם הגיעו.

זה היה עצוב אבל גם כל כך מרגש.

פתאום נתנו מקום לדבר הנורא הזה.

פתאום המשפחה שלי הבינה שלא יכולתי להשאיר את זה מאחורי.

אמא שלי באה אלי, בוכה, עם המון כאב בעיניים ואמרה שהיא לא ידעה מה לעשות ואיך להתמודד עם זה.

ושהיא עשתה בדיוק מה שהפסיכולוגית ילדים אמרה לה לעשות והיא אמרה לה שהילדה בסדר ושאין צורך להתעסק בזה יותר.

“להתעסק בזה”.....ילדה בת 10 צריכה להתמודד עם זה לבד????

אבל מאותו מקום שסלחתי לעצמי, סלחתי גם לסביבה הקרובה שלי.

הבטתי בתמונה עמוק עמוק לתוך העיניים של עצמי, והחלטתי לנסות כל יום לרכך קצת יותר את המקום של “אם אין אני לי, מי לי”.

חנה הרשקוביץ

זה היה בקיץ אני זוכרת, הייתי עם מכנס קצר וחולצה טריקו, אמא שלי שלחה אותי לקנות לה סוכר, לא, לא סוכר רגיל, סוכר כזה שעושים ממנו שעווה למרוט שערות.

את הסוכר הזה הייתי אמורה לקנות מאיזה אישה מקסימה שגרה בסמטאות צפת, זאת לא הפעם הראשונה שאמא שלחה אותי אליה, אומנם הייתי רק בת 10, אך עדיין הייתי ניראית הרבה יותר בוגרת מגילי, יותר מפותחת, וגם, לא ממש היה מפחיד ללכת ברחובות ובסמטאות לבד.

כשיצאתי מהבית של אותה אישה, או כשהגעתי אל הבית של אותה אישה, אני לא ממש זוכרת את הפרט הזה, ראיתי מרחוק את בן הדודה שלי, חייכתי אליו מרחוק, נופפתי עם היד לומר שלום, ואפילו ניגשתי לתת נשיקה. נשיקה של דודים, תמימה כזו, נשיקה של משפחה.

בעודי נגשת אליו בחיך, עוד לפני שהספקתי בכלל לומר משהו הוא פתאום אחז אותי בזרוע, סתם לי את הפה עם היד השנייה וגרר אותי לאיזו מערה שהייתה שם.

את התיאור הבא אני יכולה לשתף אחרי תהליך מאוד ארוך שעברתי עם עצמי בגיל 36.

בתוך המערה היה מזרון צבאי ירוק, אני זוכרת ששאלתי את עצמי בתמימות "איך הגיע לפה מזרון"? (כנראה שזה היה המקום הקבוע שבו הוא פגע בנערות).

בתוך המערה הוא אונס אותי בברוטליות, אני לא זוכרת שאני צועקת, אני לא זוכרת שאני מתנגדת, אני זוכרת ומרגישה כאילו זה קרה עכשיו ואני קפואה!! פשוט קפואה!! מנותקת וקפואה!!

בזמן שאני כותבת את השורות האלה, מתחיל לי לחץ בראש, והדופק שלי מתגבר בטירוף.

נושמת עמוק בשביל להמשיך.

פתאום אני מרגישה נוזל מגעיל ודביק על הבטן שלי, אני זוכרת ומרגישה את תחושת הגועל, הרצון להקיא, אך אני לא מעיזה!!

כשהוא מסיים את המעשה הנפשע שלו, הוא קם, מנקה את עצמו, לא מנקה אותי, אני ממש לא מנקה את עצמי, ואז אני מתחילה לקבל פקודות.

קומי!! תנקי!! תתלבשי!!

ואני כמו רובוט מבצעת את הפקודות.

פתאום אני רואה אותו אוחז ביד מוט ברזל גדול, אין לי מושג מאיפה הוא הביא אותו כי לא ראיתי אותו לפני, הוא מסתכל עלי במבט מאיים ואומר לי. "אם תדברי, אם תספרי, זה יכנס לך מפה (מצביע על הגרון), ויצא מפה (מצביע על הצוואר), שמעת???!! הבנת???!!!"

ואני רק מהנהנת, הבנתי, הבנתי, אני לא אדבר, אין סיכוי שאני רוצה שמוט ברזל יכנס לי מהגרן ויצא לי מהצוואר, ואז הוא משחרר אותי.

אני יוצאת מהמערה, רואה את האור, קצת כואב לי בעיניים, הרבה כואב לי בין הרגליים, אבל אני רצה, רצה הביתה, בוכה, בוכה, ומתפללת לבורא עולם שאמא שלי תשאל אותי איפה הייתי עד עכשיו!!

כי אם אמא תשאל אז אני חייבת לענות, אז זה לא אומר שסיפרתי, זה אומר שאני פשוט חייבת להגיב לאמא, אז אני רצה ומתפללת שאמא תשאל, שאמא תכעס שנעדרתי לכל כך הרבה זמן!!

אני מגיעה הביתה, עומדת מול אמא, צועקת מבפנים, "אמא תיראי אותי, אמא, תיראי מה עשו לי, אמאאאאא!!!!"

אבל אמא לא שואלת, אמא לא רואה, ואני???!! אני לא יכולה לספר, אני לא רוצה את המוט ברזל שיכנס לי מהגרן ויצא לי מהצוואר, לא רוצה!! אני רוצה לחיות, אני רק בת 10, לא רוצה למות!!!

וכך השתנו להן חיי!!!

אני מקבלת החלטה, אני לא יודעת אם את ההחלטה הזו קיבלתי באותו היום, באותו השבוע, באותו החודש, אך אני יודעת שקיבלתי החלטה "בי יותר לא פוגעים!!" נגמר, פעם ראשונה ואחרונה!!

ובאותו היום שקיבלתי את ההחלטה הזו,

נולדה "יהודית חדשה".

"יהודית אחרת," יהודית שלא מוכנה להיות חלשה, כי חולשה זאת פגיעה, ובי יותר לא פוגעים!!

יהודית "שלא רואה ממטר", "יהודית חזקה", "יהודית נטולת רגשות",
"יהודית כל יכולה".

אף אחד לא יאמר לי מה לעשות, איך לחיות את חיי, הגעתי ממשפחה
דתיה, אני היחידה שחיללה שבת, אני היחידה שהתגייסה לצבא, אני
היחידה שהוציאה רשיון נהיגה, אני היחידה שגרה עם חבר מחוץ לנישואין.

לצד יהודית "החזקה" חיה יהודית "הפחדנית", אותה כמובן לא הסכמתי
להראות לאף אדם!! רק אני הכרתי אותה.

יהודית "הפחדנית" פחדה מכישלונות, כי כישלון זאת חולשה, וחולשה
זאת פגיעה, ואני יותר לא אפגע!! נגמר!!

יהודית הפחדנית לא מאמינה בעצמה, רק שאף אחד לא יודע את זה.
כשמישהו מחמיא לי שאני יפה, אני מיד שואלת את עצמי "מה הוא רוצה
ממני?" "איזה אינטרס יש לו?"

אגב, אני בכלל לא חושבת שאני יפה, אני כל כך בטוחה שאותו מנוול אנס
אותי כי אני יפה שאני מפסיקה להיות יפה, אני הופכת להיות תום בוי.

אני כל כך בטוחה שאותו חלאה אנס אותי כי אני חייכנית, אז אני מפסיקה
לצחוק, אני הכי רצינית בעולם.

אני כול כך בטוחה שאותו פדופיל אנס אותי כי אני חכמה, אז אני הופכת
להיות "טיפשה" ולא מעיזה לענות בכיתה על שאלות, אז המורים חושבים
שיש לי קושי לימודי ומעברים אותי לכיתה קטנה, בלי בגרויות.

ואני לא צועקת לעולם שאני יכולה, אני "משתפת פעולה עם העולם",
והעולם משתף פעולה איתי, זה הרבה יותר קל, בשביל מה להתמודד
לעזאזל!!!!

אז אני לא נגשת לבגרויות כי אני פוחדת להיכשל.

אני לא מעיזה לחוות את כל חוויות הנערות כי אני חייבת להיות בשליטה
על חיי, אז אני לא משתטה כמו כל החברים שלי, אני לא מתאהבת, אני לא
מעשנת, לא עושה טיול של אחרי צבא, אני חיה עם המון פחדים שאף אחד
לא רואה אותם חוץ ממני, אני רואה אותם אך לא מבינה אותם, אני לא
מבינה שאני זאת שיוצרת אותם, אני בטוחה שככה נולדתי, שבמקומות
מסויים אני חזקה ובמקומות מסויימים אני פחדנית, כל כך הדחקתי את

האונס שלא זכרתי שהוא היה, ולא קישרתי בכלל את ההתנהגויות שלי לאותו בוקר בקיץ ההוא.

אז אני מספרת לעצמי סיפורים על ההתנהגויות שלי. "איזה בחורה טובה אני", "איך אני שומרת על עצמי" "איזה ילדותיים החברים שלי" "איזה בוגרת ורצינית אני" ועוד ועוד, וככה אני חייה את חיי.

אני "שולטת" בהכל, אני קשה עם עצמי, אני דורשת מהבת שלי להגיע למושלמות, כי פחות מזה זה כישלון, ואסור להיכשל כי אז נפגעים.

חשוב לי לציין שאת כל העדות הזו אני רושמת היום במודע, כמובן שמגיל 10 כשהכל החל ועד לגיל 36 לא ידעתי בכלל שאני חייה את חייה של אותה יהודית קטנה שצריכה להגן על עצמה מתוך פחד. הייתי בטוחה שאני פשוט לא מקובלת בחברה, או שאני פשוט מכוערת, או שאני באמת טיפשה, רצינית, ושולטת!! וכך אני חייה את חיי עד ש..

עד שיום אחד נלקחת השליטה מחיי, ואני חווה משבר מאוד קשה מכיוון אחר בכלל.

ולראשונה בחיי אני הולכת לטיפול פסיכולוגי, אני לומדת על חיי כל כך הרבה,

אני משלבת היפנוזה, אני מגלה על האונס, כואבת את האמת, כואבת את השקר, האמת שהתגלתה לי, השקר שחייתי בו כל חיי.

כועסת על עצמי על "בזבז" של חצי חיים,

מאוכזבת מעצמי, אני פתאום מבינה שמעולם לא התאהבתי,

אני פתאום מגלה שמעולם לא חוויתי אורגזמה, יותר מזה, מסתבר שקיום יחסי מין אצלי היו יכולים להתקיים אך ורק בשני מצבים, או שאני שולטת במיטה, או ששולטים בי, מעולם לא הגעתי לסיפוק ע"י ליטוף, חיבוק, אניטימיות.

בעקבות התהליך הפסיכולוגי שעברתי, והתהליך האימוני, עשיתי עם עצמי המון המון שינויים.

בראש ובראשונה עם עצמי, אפשרתי לעצמי להרגיש, לחוות.

אפשרתי לעצמי לטעות.

התחלתי לראות את היופי שלי, החיצוני והפנימי.

השלמתי עם אמא שלי, שחשבתי שהיא לא ראתה אותי בזמנו, ואז הבנתי שהא בעצם הקריבה את חייה למעני ולמען המשפחה.

לימדתי את הבת שלי לשחרר, לטעות, לכעוס, להיות אנושית.

כתבתי את סיפור חיי, יצאתי בהרצאה שאיתה אני רצה בכל רחבי הארץ עם סיפור חיי ותובנות לזיהוי מצוקה, ואיך לסלוח.

היום אני מגיעה לאורגזמה מתוך תשוקה, מתוך רצון ובחירה.

בגיל 43 אפשר לומר שאני חייה את חיי מתוך חופש מוחלט, אני כבר לא "שולטת" בחיי, אני מנהלת אותם עם המון אומץ.

כשאליסיה צילמה אותי אצלה בסטודיו לצורך העדות, הלב שלי דפק בחוזקה, הרגשתי את הבטן שלי מתהפכת, הפעם זה היה מתוך מקום של עוצמה גדולה, המבט החודר בעיניים, גרם לי לרגע אחד ללכת לקיץ ההוא בסמטאות צפת, לפגוש שוב את אותו בן דודה, והפעם לצעוק חזק!! לבעוט לו בביצים, להדוף אותו, וכך מנעתי ממנו לאנוס אותי, המבט הזה לתוך המצלמה הזכיר לי שהעוצמה השקטה היא הצעקה הגדולה.

היום אני מלכה, מלכה אמיתית, מלכת החופש, מלכת האור, היום אני בוחרת את חיי מתוך עוצמה ולא מתוך חולשה, היום אני אישה, יפה, סקסית, מלאת תשוקה ואהבה לחיים, אהבה לעצמי.

בחרתי בחיים!!!

עדות 31.7.17

יהודית מזוז נפגעת תקיפה מינית, נאנסת.

